Tänast lehte 10 leheküljel

KAJA

Ilmub igapäew.

Toimetus, Tallinnas, Suur turg 16, könetraat 3-12, awatud k. 9 h. — k. 10 õht.
Ösine walwekord, „Uhiselu" trükikojas, könetraat 1-80.
Talitus, Suurturg 16, könetraat 5-81. awatud k. 1/29 hom. kuni k. 6 p. l.
Abitalitused:
Tartus, Suur turg 8, 3. korral, Wiljandis, Tartu uul., Mooseri m., Pärnus, Rüütli uul. 41.
Peatoimetaja könetund k. 10—11 hom. könetraat 2-85.
Artjuhataja könetunnid kella 1/2 10—1/2 11 hom, ja 3—4 p. l. könetraat 5—81.
Aadress kirjawahetuseks: „Kaja" Tallinn, postkast 28.
Käsikirjad, läkituid kirjatöid häwitatakse ära, kui tagasisaatmiseks postimarkisid juurdelisatud ei ole. Igale käsikirjale tuleb saatja nimi ja aadress alla kirjutada, aktsiamurd, tafundumine, kui käsikiri mitte atalise kirjasaatja poolt ei tule.

Aktsiku numbri hind 3 marka

Tellimise hind.

Postiga:		Ise ära wiies:	
1. kuu peale	75 mrk.	1. kuu peale	68 mrk.
3. „ „	225 „	3. „ „	204 „
6. „ „	450 „	6. „ „	408 „

Wäljamaale 1 kuu peale 200 marka.
Aadressimuutmine 20 marka.
Tellimisi wötawad wastu talitus, abitalitused oma tellimiste wastuwötjad ja kõik Wabariigi posttontorid, Soomes, Saksamaal, Prantsusmaal ja mitmes muus wälisriigis wötab iga kohalik posttontor „Kaja" tellimisi wastu.

Kuulutuste hind:
Üks millimeeter ühel weerul: lehe eesotsas 5 mrk teksti teskel 6 mrk., kuulutuse küljel 3 mrk.
Kuulutusi wötawad wastu kodumaal talitus, abitalitused ja agentuurid. Soomes — Sanomaniehtien Ilmoitustoimisto, Helsinki; Saksamaal ja Austrias — „Ala" Vereinigte Anz. Gesellsch., Berlin, Krausenstr. 38,39 Lätis — Ed. Dedholz, Skubnu eela, Riga.

Nr. 209. Reedel, 10. augustil 1923. V. aastakäik.

Streik Kohtla riiklises põlewkiwikaewanduses.

Töölised nõuawad 30 prots. palgakõrgendust. Streikijate arw ulatab peale 1100. Töölised, kes kolme päewa jooksul tööle ei hakka, loetakse lahtilastuks. Streik kommunistide poolt õhutatud.

Teisipäewal, 7. augusti hommikul, jätsid suurem osa riiklise põlewkiwitööstuse päralt olewas Kohtla kaewanduses töö seisma, nõudes kaewanduse juhatuselt 30 protsendilist palga kõrgendust.

Kaewanduse juhatus oli hiljuti tööliste palka osaliselt tõstnud, nimelt neile töölistele, kes raskema töö peal on.

Teised töölised, kelle palk endiseks jäi, ei olnud aga sarnase osalise palgakõrgendusega rahul, waid esinesid ühtlase palgakõrgenduse nõudmisega. Et aga riiklisel põlewkiwitööstusel hulk pikemaajalisi lepinguid mitmete tööstusettewõtetega sõlmitud, milles põlewkiwi hind praeguste palkade alusel wälja on arwatud, siis ei leidnud kaewanduse juhatus tööliste nõudmiste täitmist kuidagi wõimaliku olewat. Selle järgi aga kuulutati kohe kaewanduses streik wälja, ning eila seisis töö Kohtla kaewanduses pea täielikult ning streikijate arw ulatas 1100-ni. Peale kaewanduse tööde katkestas ka uue õliwabriku ülesseade tööd. Töötasid eila ainult umbes 100 inimest, nimelt wana õliwabriku-, raudtee-, tisleri ja puusepa töökodade- ja ehitustöölised. Ka mõned kaewanduse töölised katsusid tööle ilmuda, kuid aeti hiljem streikijate poolt ära.

Riiklise põlewkiwitööstuse juhatuse poolt arwatakse, et mingisuguseid järeleandmisi streikijatele teha ei tule. Nii teatati Kohtla kaewanduse juhatusele, et ta neile töölistele, kes kolme päewa jooksul tööle ei ilmu, lõpuarwed wäljamaksaks. Üldiselt on aga arwata, et suurem osa töölisi tööle edasi jääb.

Haridusministri abi küsimus lahendamata.

Nagu kuuleme, on haridusminister, peale seda kui ta praegusele ministri abile hra Sauerile ettepaneku tegi ametist lahkuda, prof. Köppile ettepaneku teinud, nimetatud kohale asuda. Prof. Köpp on aga ettepaneku terwislistel põhjustel tagasi lükanud, pealegi olla ta ülikoolitööga koormatud. Kuuldawasti ei tahtwat ka prof. Rahamägi ministri abi kohale tulla.

Kes nüüd uueks haridusministri abiks saab, ei ole weel teada. Eila läks haridusminister ise puhkusele, jättes ministri abi küsimuse oma puhkuse ajaks lahendamata.

Narwataguste metsade laastamise küsimus antakse prokuröri kätte lahendada.

Nagu kuuleme, annab riigikontroll uurimismaterjaali Narwataguste metsade laastamise kohta riigiprokuröri kätte lahendada. Selgitamisele tuleb peaasjalikult küsimus, kas on endine metsade omanik Gromow seal omawoliliselt metsa maha wõtnud ja laastanud. Riigikontroll kalduwat arwamisele, et seda tõepoolest olewat tehtud. Narwataguste metsade laastamise kohta on ka otseteed wabariigi walitsusele kaebtus saadetud.

Rakwere-Paide rahukogu abiesimees lahkub.

Nagu kuulda, olla praegune Rakwere-Paide rahukogu abiesimees Nikolai Kruuse oma lahkumise palwe ära annud. N. Kruuse oli pikemat aega Tartus rahukohtunikuks kuni ta Rakweresse määrati. —st.—

Telefoniühenduse tahtjaid ei ole wõimalik rahuldada.

Postiametkonnale on üle kogu riigi ligi 2000 telefoni ühenduse soowijat end üleshinnud. Kuna postiametkonnal ainult 1000 abonendi juurewõtmiseks käesolewal aastal krediiti ettenähtud on, siis peawad pooled ühendusesoowijad rahuldamata jääma.

Muulastelt koolijuhatajatelt nõutakse Eesti keele oskamist

Haridusministeerium on kooliõpetajate Eesti keele kursuste juhatajatele ja maakonna- ning linnakoolivalitsustele järgmise sisuga ringkirja saatnud:

Et riigikohtu seletuse järgi wähemusrahwuste algkoolide juhatajad peawad riigikeelt oskama, siis juhib haridusministeerium kursuste eksamikomisjonide tähelpanu selle peale, et kursuslastel tuleb eksamil nõuda korralikke teadmisi Eesti keeles haridusministeeriumi 24. jaanuari 1923. a. nr. 2300 korralduses ettenähtud kawa ulatuses. Ainult neile kursuslastele, kes sellele nõudmisele wastawad, on komisjon õigustatud sellekohaseid tunnistusi wälja andma, teiste kohta, s. o. nende kursuslaste kohta, kelle teadmised nõrgaks tunnistatud, tuleb komisjonil täielikud teated anda iga kursuslase töötagajärge ärätähendades, kas üldse on lootust, et kursuslane Eesti keele tähendatud kawa ulatuses suudab ära õppida; teated tulewad saata wastawatele maakonna- wõi linnakoolivalitsustele, kes nad ühes koolivalitsuse arwamisega iga kursuslase koolitöö kohta ministeeriumi saadab.

Rikutud wekslipaberite ümberwahetamise kord.

Hiljuti on riigikassa poolt wälja töötatud uued juhtnöörid rikutud wekslipaberite ümberwahetamise kohta. Nende järele wahetatakse Eesti pangas ja ta osakondades uute wastu ümber neid rikutud wekslipaberid, mis pealtnäha kogemata, mitte sihilikult, rikutud on, näit. kui wekseli teksti wormis on kirjutamisel sündinud mõnesugused olulised puudused ja muil sarnastel juhtumistel. Rikutud wekslipaberid ei wahetata ümber, kui tal allkirjad wõi pealkirjad olemas on, kui wekslipaber tükkideks rebitud on, nii et tükkide päritolek ühest terwikust wõi wekslipaberi ehtsus kindel ei ole, ning ka siis, kui wekslipaberi rikkest wõib oletada süütegu (nagu allkirjade, pealkirjade ehk teksti wälsjakraapimine jne.).

Kõigil isikutel, kes soowiwad rikutud wekslipaberid ümberwahetada, tuleb sellekohane kirjalik palwe Eesti pangale wõi ta osakonnale sisse anda.

Kõik ümberwahetamise korral wäljaantud wekslipaberid ja saadud rikutud tempelpaberid, saawad arwestatud ja iga kuu lõpul riigikassasse kustutamiseks edasi saadetud.

Soome kommunistide tegewuse paljastamine.

Helsing, 8. augustil. (ETA).

Politsei poolt leitud kommunistlikku aktsioon-poliitikasse puutuwa materjaali hulgas leiti tähtsaid tõendawaid dokumenta, mis näitawad, et erakond sai otsekohesid käskusid salabüroolt mis töötab n. n. „Peterburi keskkomitee" juhatusel, kes omalt poolt saab juhtnööre kolmanda internatsionaalt täidesaatwalt komiteelt. Wangistatud kommunistide arw ulatab praegu 183. Mõned, keda ainult ülekuulamiseks kinni peeti, on juba wabastatud. Erakonna arhiivi läbiwaatamisel leiti salajane kiri kommunistlikule maakonna organisatsioonile juhtnööridega sõja lahtipuhkemise korral tarwituselе wõetawate abinõude üle.

Täna, 10. augustil — kell 8.30 õhtul

TSIRKUS KONTINENTAAL

Meripuiestee 6 Telefon 27-51

Haruldane hiilge-etendus

Kuulsate muusikaliste hymoristide

- BIM ja BOM'i tulõhtu -

Bim ja Bom kannawad sel õhtul ette terwe rida muusikalisi, humoristlisi ja päewakohaseid uudiseid!

Kõik naljakas! Kõik lõbus! Kõik rõõmus! Kõik uus! Kõik huwitaw! Lähem seletus üleliigne!

Peale selle wõtawad osa kõik teised esimese klassi tsirkuse artistid. Lähemalt programmis.

Hea nõu! Kes tahab õhtut hästi ja lõbusalt mööda saata ja südamest terwendawalt naerda, see tuleb reedel, 10. augustil tsirkusesse „Kontinentaal" Bim-Bom'i tulõhtule.

Homse numbriga saadetakse kõigile tellijatele ja üksiknumbrite ostjatele

„Pildileht" nr. 9

kätte. Sisu: uus wabariigi walitsus, Prantsuse saadiku wõitluste äraandmine, Pärnumaa laulupidu, sport jne.

Talitus.

Rukkid seemneks

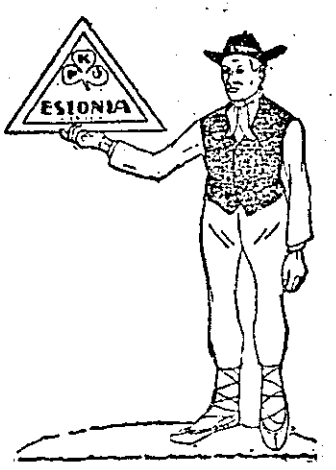

müüme Tallinna ladus, Uus Hollandi uul. nr. 11.

P. K. „ESTOONIA"

Uued walimised Iirimaal.

London, 9. augustil. (ETA.)

Dublinist teatatakse: Iiri parlament läks laiali. Uued walimised peetakse 27. aug.

Tööpuudus Inglismaal suureneb.

London, 9. augustil. (ETA.)

30. juulil oli registreeritud tööta-tööliste arw Inglismaal 1.195.000, s. o. 10.700 wõrra enam kui eelmisel nädalal ja 290.278 wõrra wähem kui 1. jaanuaril.

Jõudis müügile

ammu oodatud

J. Böttner'i

suur

Aiatöö õpperaamat

325 pildiga.

Esimene trükk Eestis esimese auhinnaga kroonitud

Hind Mk. 400.—

Saadawal kõigis paremates raamatukauplustes ja raudtee raamatukappides. Kus mitte saadawal, tellige otsekohe kirjastajalt raha ette ära saates postitshekiga.

K-ü. „Rahwaülikool" Tallinnas,
Suur Karja uul. 23. Tel. 666.

Müüa odawalt

komplekt täiesti korras

willatöötuse masinaid.

Järelküsimised saata TARTU, postkast 42.

Õppetunnid wiimaselt walitsuse moodustamiselt.

Meie põhiseaduse loomise juures ei tahetud arwesse wõtta Lääne-Euroopas wäljakujunenud demokraatlik-parlamentaarse riigikorra tüüpisid, waid leiti tarwilikuks midagi uut luua ja tehtigi seda, nii et Eestil praegu põhiseadus maksab, mis on täiesti omapärane.

Selle omapärasuse peale ei ole põhjust eriti uhke olla — ta on meid juba mitmel korral mitmesuguste raskuste ette seadnud. On mõtet awaldatud, et see põhiseadus nii halb on, et tema põhjal riigi walitsemist tagajärjerikkalt teostada üldse ei saa, mispärast tuleks tema muutmisele ajuda.

Põhiseaduse muutmine on iseenesest ebasoowitaw selles mõttes, et ta rahwa silmis kõigutab ühe riigi alustoe wäärtust, mis peab kõikumatuna ja iganematuna rahwale paistma, sellepärast ei wõi seda küsimust nii kategooriliselt üldse üles seada niikaua, kuni tegelik elu näidanud ei ole, et meie põhiseadusel tõepoolest ülesaamatud puudused on. Põhiseaduse punktiga ei saa riiklist elu kammitsas hoida, ei saa ka kõiki riiklisi eluawaldusi temaga ette äranäha ja äramäärata. Elu näitab, misgugused puudused meie põhiseadusel on ja aitab oma näpunäidetega põhiseadusele lisaks traditsioonisid luua, mis ühelt poolt meie põhiseadust täiendaks, teiselt poolt aga juhtnööriks oleks, kuidas makswa põhiseaduse alusel riigi walitsemist kõige otstarbekohasemalt korraldada.

Nende traditsioonide tekitamisel ja loomisel on tähtis, et kõiki senini saadud kogemusi silmas peetaks ja nendest õpetust wõetaks. Eriti õpetlik wõib meile selles mõttes wiimane walitsuse moodustamise ajajärk olla.

Riigi walitsemises on esimeses järjekorras tähtis, et walitsuste wahetamine kiirelt sünniks.

Põhiseaduse järele kutsub meil walitsuse ametisse riigikogu. Riigikogu kodukord näeb ette, kuidas riigikogu seda ülesannet tegelikult täidab. Ta teeb seda nii, et riigikogu esimees pöörab kellegi isiku poole ettepanekuga, wabariigi walitsust moodustada.

Peab soowima, et riigikogu esimees peale walitsuse lahkumist seda ka wiiwitamata alati teeks. Mis sündis aga seekord?

Riigikogu astus kokku ja walis omale esimehe. Selle asemel, et nüüd otsekohe kandidaati leida, kes walitsuse moodustamisele asuks, hakkas riigikogu esimees rühmadega läbirääkimisi pidama ettekände all, et tarwis olewat pinda katsuda, kes lõpuks walitsust toetawasse koalitsiooni asuks.

Igal poliitilisel erakonnal on soow wõimu teostamisele pääseda ja iga diktatuuri eitaw ja demokraatlik-parlamentaarsel alusel seisew rühm peab põhimõtte omaks tunnistama, et walitsuse wõimu teostama püüdes, peab tarwilisel korral teiste rühmadega koalitsioonisid looma.

Meie rühmad, kes seisawad riiklisel alusel, seisawad ühtlasi ka parlamentaarsel alusel, sellepärast oli päris loomulik, et kõik rühmad, kelle poole riigikogu esimees järelpärimisega pööras, oma nõusolekust teatasid walitsuse wõimu teostamisest osa wõtta.

Mis saadi sellega kätte?

Selle järelpärimisega wiideti üks terwe nädal kallist aega, kuid kätte ei saadud sellega mitte midagi. Rühmad teatasid riigikogu esimehele needsamad programmid, millega nad walimistele läksid. See oli aga riigikogu esimehele juba teada ja on seda wist alati ka tulewikus, sest meie riigikogu rühmad ei ole mitte pilwist riigikogusse kukkunud, ja riigikogu esimeheks oli seekord ja walitakse wist ka tulewikus ikka isik, kes Eesti poliitilist elu tunneb. Aeg, mis kõige selle peale ära kulus, oli asjata kaotatud, ta takistas ainult ühe nädala jooksul uue walitsuse kujundamise wõimalust.

Mis aitasid, et riigikogu esimehel põhimõttelik nõusolek käes oli walitsuse moodustamisest osa wõtta, kui ei olnud teada, kas ühe rühmale teise rühma nõudmised wastuwõetawad on?

Mis kasu oli lõpuks neist põhimõttelistest nõusolekutest, kui hiljem õige tähtsuseta üksikasjade pärast koalitsioon katkeda ähwardas?

Edaspidistel walitsuse wahetustel wõiwad need pinna katsumised rühmade juures riigikogu esimehe poolt küll täiesti ära jääda ilma et sellel mingisugust kahjulikku tagajärge asjale oleks. Just wastuoksa, see tooks asjale aina kasu, sest et see walitsuse moodustamist kiirendaks.

Walimistel wäljenduse saanud poliitilist konjunktuuri arwesse wõttes, tundes rühmade programmisid ja seisukohti, tundes suuremalt jaolt ka nende endist tegewust ja nende tegelasi, peaks riigikogu esimehe ülesanne ainult selles seisma, et otsekohe ja wiiwitamata isikut leida, kes walitsuse kujundamisele asuks.

Selle juures tehti riigikogu esimehe poolt weel üks wiga, kui seda isikut mitte ise ei katsutud leida, waid ühe rühma poole pöördi ettepanekuga, seda isikut määrata.

Teiste puuduste kõrwal oleks sel määramisel see suur puudus, ja selle peale juhtis põllumeeste rühm riigikogu esimehe tähelepanu, et sarnasel korral kui rühm riigiwanema kandidaadi nimetaks, ei oleks riigis ühtegi isikut, kes ennast kutsutuks peaks, rühmade juures selgusele jõuda, kas see isik ka teistele rühmadele, kellest arwata on, et nad koalitsiooni asuwad, wastuwõetaw on. Riigikogu esimehel oleks oma erapooletu seisukoha tõttu rühmade hulgas seda kõige kohasem teha, seepärast ei peaks siin mingisuguseid wahelülisid otsima.

Kui niiid walitsuse moodustaja, meil nimetatakse teda riigiwanema kandidaadiks, on leitud ja tema on suutnud rühmadega kokkuleppele jõuda teatawa töökawa asjus, siis peaks rühmad, saadud õpetust arwesse wõttes katsest isikuid riigiwanema kandidaadile ministriteks määrata, küll kindlasti loobuma. Selle halbade külgede peale on meie lehes mitmel korral juba näidatud — tema kõige halwem külg on see, et siin selle pinnale asutakse, kus isiklised kired kõige kergemalt löömama hakkawad ja mis enesest kõige rohkem siiüteainet sisaldawad, et töökawa kokkuseadmisel nähtud waewa ja raisatud aega olematuks ja walitsuse moodustamist täielikult wõimatuks teha.

Ligi kaks kuud wältas meil wiimane walitsuse moodustamine. See on liig pikk aeg. Tahame, et see edaspidi kiiremalt siinniks, siis peame õpetusi, mis senistel walitsuse moodustamistel oleme saanud, silmas pidama ja neid juhtnööriks wõtma. **U.**

Narwa-Jõesuus

wõtawad päewalehe „KAJA“ tellimisi wastu ja müüwad üksikuid numbreid **w-de Kirsipuu'de raamatukauplused,** Mereküla uulits 30 ja 31.

Wenemaa wahekord Hiinaga.

Nõukogude wälisdiplomaatia himdab õige kõrgelt Kauge-Ida praeguse aja sõjapoliitilist ja majanduslist tähtsust. Enamliste diplomaatide arwamisel olewat rahwuswahelise poliitika raskuse keskpunkt niiid ümberpaigutumas Waikse ookeani piirkonda, millest ongi tingitud nõukogude-Wene püüd, igapidi end kindlustada Kauges Idas.

Käesolewal silmapilgul aga pole nõukogude-Wene poliitiline seisukoht Kauges-Idas kaugeltki weel mitte kindlustatud, sest senini pol eweel mingit majanduspoliitilist kokkulepet saawutatud Wenemaa lähemate naabritega Kauges-Idas: Hiina ja Jaapaniga.

Nagu teada, on wiimased majanduspoliitilised läbirääkimised nõukogude-Wene ja Jaapani wahel tagajärjeta katkestatud, nii et lähemas tulewikus Wene-Jaapani wahekord peab weel mõneks ajaks selguseta jääma.

Nõukogude-Wene ja Hiina wahelises wahekorras tahaks nõukogude walitsus niiid kiiremas korras selgust luua. Sellel otstarbel saadeti nõukogude walitsuse poolt 2. augustil s. a. wäliskomissari asetäitja Karahani Pekini ülesandega, Hiina walitsusega majanduspoliitiilisi läbirääkimisi alustada.

Karahani seletuste järele „Iswestija“ kaastöölisele (Iswestija“ 3. aug. s. a. nr. 173), olewat tema peaülesandeks tähtsamate Wene-Hiina majandus-poliitilise läbikäimise küsimuste lahendamine. Eestkätt nõukogude walitsus soowiwat lahendada Ida-Hiina (Mandshuria) raudtee küsimust. Praegu on see raudtee tegelikult Mandshuria walitseja kindral Tshansoliini walitseda. Wiimane on aga Jaapani walitsuse mõju all, mille tagajärjel ka Ida-Hiina raudtee tuleks lugeda Jaapani kontrolli alla kuuluwaks. Tähendatud raudtee tehnilisest ja äärilisest juhtimisest wõtawad osa ka mitmed walged Wene poliitilised tegelased.

Käesolewal ajal on nõukogude walitsus Ida-Hiina raudtee ekspluateerimise wõimaluse puudunrisel sunnitud tarwitama ühenduse pidamiseks Kauge-Idaga üksnes Amuri raudteeliini, mis praegu aga weel liig wiletsas seisukorras on. **Nam.**

Inka warandused. 50

Sir John Retcliffe romaan.

Tüdruk pani käed alandlikult oma tõmmu marmorliku rinna peal kokku.

— Minu wend ei nõua ometi, et Tuuleõis teda hädatunnil maha jätaks. Ta jääb wenna juure ja põgeneb wõi sureb ühes temaga. Mis on Comeo elu ilma wennata?

Need sõnad olid nii anduwad ja liigutawad, et isegi noore sõduri kõwa süda pehmeks läks.

— Minu õde köneleb mõistmatuid sõnu, — ütles ta pehmelt. Noored tüdrukud ei tea midagi sõjameeste plaanidest. Kas on Tuuleõis unustanud, et üks Jaaguari sõber siin ligidal on. Comeo peab meeles, et kui kahwatunäolised Tulelille wabastawad, siis nemad ka Jaaguarile elu toowad. Comeo kuuleb oma suguharu wiimse mehe sõna.

Noor indiaani neiu ei püüdnudki wastu rääkida. Ta paenutas alandlikult pead, sõnakuulmise märgiks, ja kadus kalju warju.

Liikumatult nagu kalju, jäi toojalane oma kohale, wahtides pealikute poole, kes niiid tema poole tulid, nende taga, osalt kahest sõdurist kantud, tulid senaatori uhke tütar ja lord Drysdale.

5.

Juba tund aega oli päikese tõusust mööda. Del Cerro mõisa ümber walitses ükfildus, ja waikus. Ainult karglewate hobuste hirnumine, härgade mõirgamine ja wasikate röökimine wäliskoplites rikkus wahel seda rahu.

Indiaanlastest ei olnud midagi kuulda ega näha. Wahel tõusis üle õue müüride mõne hobusekarjase wõi õnneküti kübar ja pea, piiludes ümbrusse, et näha, kas seal midagi kahtlast ei ole.

Öö oli möödunud, ilma et apashid kindlustatud mõisale kallale oleks katsunud tungida. Isegi kõige kardetawam tund, mille metslased harilikult kallaletungi toimepanekuks waliwad, nimelt koidueelne aeg, oli möödunud, ilma et kõige wähematki märki indiaanlaste läheduses olekst tähele pandud.

Seda rahutum oli selle rikka mõisa omanik. Tundtunni järele kulus, ilma et tema mõlemad luurajad tagasi olekstid tulnud ja temale sõnumit tema tütrest toonud. Pea tegi ta korraldusi mõisa edukaks kaitseks, pea wahtis ta keskehituse tornist sinna poole, kust tema tütar oma saatjatega pidi tulema.

Ainult suure waewaga suutis wana walitseja senaatorit tagasi hoida, et ta ise tütart otsima ei läheks. Tal läks wiimaks korda oma käskijat rahustada, kuna ta temale seletas, et Ristikandja ja Diaz, kes senjoora jälgi siinpool jõge ei leidnud, on nähtawasti oma teekonda üle José parwe pikendanud, et preilile wastu minna ja teda ümber pöörama manitseda.

Samasugune rahu, nagu mõisas endas, walitses ka ümberkaudsetes mägedes ja orgudes. Niisugune rahu walitses nimelt ühes kitsas orus, mis tihedametsaliste kinkude ja kaljude wahelt mäe aheliku juure wiis ja mille keskelt wäike hõbeselge mäeoja läbi jooksis.

Tunnil, mida selle peatükki alguses mainisime, rikkus selle koduse ja waikse mäenurga rahu ühe noore indiaani neiu wargne ja kerge sammu. See tüdruk tuli oru idapoolsest küljest, sagedasti seisma jäädes ja arglikult enda ümber wahtides.

See oli sale ja peenike olewus. Ta kandis harilikku kattuun-seelikut ja indiaani naiste särki. Üle õla oli tal wisatud õhuke waip ja tema peenikesi jalgu katsid pastlad metskitse nahast.

Noor tüdruk oli nähtawasti juba kauge ja wäsitawa tee ära käinud, sest kui ta oru keskele oli jõudnud, kus wäike oja suure kalju ümbert ringi jooksb, jäi ta lõõtsutades seisma, wahtis uuriwalt enda ümber ja istus siis kiwi otsa oja serwas, jahutades oma jalgu, nägu ja käsi karges wees.

Kuna ta ojas parajasti sulistas, praksatas ligidal murduw oks ja krudises sõmer kruus. Ta kohkus ja kargas üles, nagu oleks ta tahtnud põgeneda.

Ümber waadates, nägi ta mõne sammu endast eemal üht noortmeest seiswat.

Nooremehe näowärw ja riided olid eurooplase laadi. Ta juukseid olid heleprunnid ja näonahk päikesest kergesti tõmmuks põlenud. Wööras kandis roheliset kalewist jahibluusi, püssi ja hirwenuga.

— Ave Maria! — teretas wööras sõbralikult ja lisas siis puudulikus Hispaania keeles juure:

— Ära karda, laps! Keegi ei tee sulle midagi wiga.

Tüdruk oli esiti nähtawasti põgeneda tahtnud, kuid niiid tuli talle teine mõte. Ta tõmbas oma jalad weest, lükkas oma pikad juukseid otsaest kõrwale ja jäi siis liikumatult seisma. Wööra uuriwat pilku kohates, ilmus tal sügaw punа näkku, ja ta löi oma silmad häbelikult maha.

— Kas oskad Hispaania keelt? küsis wööras.

— Comeo kõrwad on lahti. Tema keel ei ole kütkestatud, — wastas noor tüdruk häbelikult. — Kuid ta oskab ainult wähe kahwatunäoliste keelt.

Mees naeratas.

— Siis on sinuga lugu samuti kui minuga. Mina könelen ka wäga halwasti Hispaania keelt. Nii on siis sinu nimi Comeo, kui ma sinust õieti olen aru saanud?

Indiaani neiu nikutas jaatawalt pead.

— Ja kust sa tuled?

Indiaani neiu wastas selle küsimuse peale teise küsimusega. See taktika näib kõigile Eewa tütardele ühine olewat, olgu nad walged wõi wärwilised.

— Kas oled sa Cerro mõisast?

— Ei, Comeo, mina olen wööras sel maal. Olen juhtumisi wõi õnnetu sündmuse järeldusel siia laande sattunud. Kuid, plika, ütle mulle kõigepealt, kas oled sa üksi siin, wõi on sinu sõbrad lähedal. Sul on lahke nägu. Tunnistan, et mul praegu mitte armas ei oleks sinu suguwendadega kokku puutuda.

— Helesilm wõib ise ümber waadata.

Oma kardetawast seisukorrast hoolimata, istus noormees kiwi otsa. Puudulikust keeleoskusest tingitud waewaline juttuajamine indiaani tüdrukuga näis meest siiski weetlewat.

Päewaundised.

Ühisriikide president Warren G. Hardingi matmise puhul

seisab täna, 10. augustil, lipp Pika Hermani tornil ja riigivanema ning wälisministeeriumi maja peal kogu päew leina märgiks pooles wardas.

Wäljamaale sõitjad peawad saatkondadele oma sõidust ette teatama.

Wälisministeerium juhib meie asutuste esitajate ja ametnikkude, kes wäljamaale sõidawad, tähelepanu selle peale, et nad igakord omast sõidust saatkonnale ette teadustaksid. Seda soowitatakse iseäranis neil silmas pidada, kes Prantsuse ehk Inglismaale sõidawad, sest neid maid tunnewad meie inimesed kõige wähem ja tarwitawad sellepärast ka kõige rohkem sealsete saatkondade abi.

Pealegi pööratwad nende maade asutused ja esitajad ikka igakord saatkonna poole, et kas wiimasel on selle ja selle isiku ja tema tegewuse kohta teateid.

Weel soowitatakse, kui aeg wähegi lubab, et saatkonnast juba warenalt näpunäiteid nõutaks, et missugune aeg kohale ilmumiseks kõige soodsam on ja missuguseid eeltöid sõiduks teha tuleb.

„Estoonia" eksporttapamaja ehitamisega jõutakse sügiseks lõpule.

„Estoonia" eksport-tapamaja ehituse tööd talade puudumine, missugused weel tatakse ühekordne paekiwist, kuna aga osa ruumisid nagu raswawalmistuse ja pakkimise ruumid telliskiwist ehitatakse. Seinad on juba walmissaamisel. Osaliselt takistab tööd talade puudumine missugused weel kokohale pole jõudnud.

Tapamaja kõrwale ehitatakse siledast kiwidest kontorihoone. Selle hoone ehitus on ka juba teise korrani jõudnud.

Loodetawasti suudetakse majade ehitusega septembrikuul lõpule jõuda.

Osa tapamaja sissesõidest on ka Saksamaalt juba kohale jõudnud. Nii wõib loota et ka sisemiste töödega, masinate üleseadmisega weel käesolewal aastal lõpule jõutakse ning uuel aastal tapamaja oma tegewust wõib alata. Sol.

Rahwuswaheline komitee wiina salaweo wastu wõitlemiseks.

Nagu „U. Suomi" teatab, on Soome karskuse keskkomitee poolt algatus tehtud rahwuswahelise komitee loomiseks wiina salaweo wastu wõitlemiseks. Peale Soome on senini komiteesse oma saadikud määranud Eesti, Rootsi, Norra, Saksa, Islandi ja Taani. Eestit esitawad karskuse tegelane W. Ernits ja Eesti konsuli abikaasa Soomes L. Westerinen. Komitee asutamiskoosolek peetakse 18. aug. Kopenhaagenis.

Õpilaste wastuwõtmine pedagoogilistele kursustele.

Haridusministeerium on otsustanud õpilaste wastuwõtmisel keskkoolide juures korraldatud pedagoogilistele kursustele tingimiseks teha, et nad on kohustatud algkoolis kooliõpetajana ühe aasta teenima. Igalt wastuwõetud õpilaselt wõetakse sellekohane allkiri. Kursuste lõputunnistust — kooliõpetaja kutsetunnistust — ei anta kursuste lõpetajaile isiklikult kohe kätte, waid saadetakse kooliwalitsusele, kelle piirkonnas uus kooliõpetaja koha saanud. Kutsetunnistuse asemel antakse kursuste lõpetajatele sellekohane tõendus. ghi.

Keelte küsimus Petseri gümnaasiumis.

Haridusministeerium on määranud walitawaks aineks keelte rühmas Petseri ühishumanitaar-gümnaasiumi Eesti osakonnas Wene keele ja Wene osakonnas Inglise keele. ghi.

Juudi gümnaasiumi põhikiri kinnitamata jäetud.

Tallinna Juudi gümnaasiumi põhikirja on haridusministeerium saatnud linna kooliwalitsusele tagasi paranduste tegemiseks. ghi.

Saksa riigikantsleri kõne heakstegemisküsimusest.

Saksamaa peab ise end aitama.

Berliin, 8. aug. (ETA).

Tänasel riigipäewa koosolekul esines kantsler, kes kommunistide poolt waenulikult wastu wõeti, kõnega wälispoliitilise seisukorra üle. Ta tähendas, et ei tule panna liialdatud lootusi Inglismaa peale Ruhri küsimuse lahendamises. Läbirääkimisi Prantsusmaaga peab riigikantsler otstarbetuks pärast seda, kui Prantsuse walitsus lükkas tagasi neli lepitusettepanekut, mis tehti tema poolt seitsme nädala jooksul enne Ruhri okkupeerimist. Riigikantsler awaldas kartust, et loobumisega passiiwsest wastupanekust, nagu seda nõuab Prantsusmaa, ostab Saksamaa endale ainult dokumendi, mis temalt wõimatut nõuab. Saksamaa wõib laguneda, aga ta peab tasuma, ja kui ta ei tasu, ootawad teda uued tagakiusamised, ja nii edasi, kuni pole lõpetatud häwitamistöö.

Riigipäewa enamus kiitis riigikantsleri seletuse heaks.

Riigikantsleri esinemisest riigipäewa eilasel koosolekul kirjutab „Voss. Ztg.", et riigipäew kuni rahwaerakonna pinkideni ei astunud kommunistide kärategemise wastu wälja ega awaldanud riigikantslerile kiitust ja jäi tummaks parempoolsete ja pealtwaatajate „brawo" hüüete ajal. Parlament ja rahwas, kirjutab leht, soowiwad wastupaneku jatkamist, toetades igat rahwuskaitse kabinetti, kuid niisugune kabinett ei ole mõeldaw ilma rahwuskaitse-, raha- ja majandusministriteta.

„Vorwärts" tähendab, et kui poleks selleks õhutanud kommunistide kärategemine, oleks riigikantsler pidanud leppima konwentsioonaalsete kiiduwalduste alammäärraga. Riigikantsler näitas ennast weel wähem kui kunagi enne wõitleja iseloomuga. Meeleolu olnud enam tegeliku töö, kui kriisitegemise poolt. Selle peale waatamata on erakondadele, eriti sotsialdemokraatidele, aeg tulnud walmistada ülesannete wastu, mille lahendust neilt nõuab järgmine kabineti muutus.

„Times" riigikantsleri kõne puhul.

London, 9. aug. (ETA).

Ainult osa Briti ajakirjandust pühendab juhtkirju Dr. Cuno seletusele eilasel riigipäewa koosolekul.

„Times" kriipsutab Dr. Cuno seletuses alla seda lauset, kus Cuno tähendab, et Saksamaa üksi enese peale peab lootma. „Tema Briti poliitika arwustust", tähendab leht, „wõib esialgu tähelepanuta jätta." Leht lisab juure: „Briti walitsusel pole nõiajõna Saksamaa päästmiseks. Briti walitsus on rasketes oludes teinud kõik mis ta wõis Briti seisukoha läbisurumiseks. Tal oli teatud edu, ja meie loodame et ta jatkab oma kasulikku tööd. Seni takistasid Briti walitsuse püüdeid progressiiwse heakstegemispoliitika läbiwiimises kaks nähtust. üks neist on Prantsuse poliitika Ruhris, teine on imelik inertsus, mis seni Saksamaal walitsenud, Briti walitsus on teinud kõik mis ta wõis et tuua ainumagi mõistuse kiire rumalasse, rasksesse ja kibedasse seiswasse õhusse, ilma et teda üksi pool selles oleks julgustanud."

„Times" peab soodsaks teatud kohti Cuno seletuses, mis annawad mõista et Saksamaa loobub wähemalt oma senisest inertsusest ja teeb midagi oma päästmiseks.

Briti wastus Prantsuse märgukirja peale.

London, 9. aug. (ETA.)

Briti märgukirja kohta Prantsusmaale, mis kabineti tänasel koosolekul kõne alla wõeti, tähendab „Westminster Gazette", et Poincaré saab hästi formuleeritud wastuse küsimuste peale, mida ta oli ülestõstnud selle kohta kui palju nõuab Suur-Britannia Saksamaalt, ja kuidas kawatseb Suur-Britannia lahendada liitlastewaheliste wõlgade küsimuse.

Wiimase kohta tähendab „Daily Telegraph, et „liitlastewaheliste wõlgade küsimust wõib üleswõtta ainult lõpuliku ja kindla lahenduse korral, nii nagu see ettenähtud Bonar Law jaanuarikuu ettepanekus, mis liitlaste poolt tagasi lükati. Arwamine, et wõlgasid wõib kasutada esialgse söödana ja altkäemaksuna, et hoida liitlasi teguwiisist, mida siin peetakse seaduswastaseks ja kahjulikuks, ei leia wastutawates ringkondades poolehoidu." Leht arwab, et Suur-Britannia ei wõi täita Poincaré soowi Ruhri okkupatsiooni heakskiitmise kohta ehk küll Briti seniajani wiisakuse ja sõpruse tunde pärast on hoidnud küsimust Haagi tribunaali ette toomast. Selguseta tulewikku silmaspidades ei wõi Briti ennast kohustada et ta seda kunagi ei tee. Briti peab walwama, et tema krediidid Saksamaa wastu ei langeks liitlaste eraldi wäljaastumise ja Ruhri okkupatsiooni kulude üldarwele kirjutamise tagajärjel.

Lahkuminekud Inglismaa ja Prantsusmaa wahel.

London, 8. aug. (ETA).

Märgukirjas, mis Prantsuse walitsus hiljuti määras kogu wiimasest liitlastewahelisest kirjawahetusest eraldi awaldamiseks, ei ole Poincaré nõus asuma Briti seisukohale, et tuleb kindlaks määrata heakstegemiste summa Saksa maksujõu piirides. Ühtlasi kiisib Poincaré, kas liitriikide waheliste wõlgade küsimust, mille lahendamist soowib Inglismaa, tuleb lahendada sellekohasel liitlaste konwerentsil. See näib tähendawat, et Prantsuse peaminister sugugi ei mõistnud aru saada kõigepealt sellest seisukorrast, millesse Inglismaa rahwuswaheliste wõlgade suhtes on asetatud, ja teiseks Bonar Law jaanuarikuu ettepanekute sisust. Mis puutub esimesse, täidab Suur-Britannia üksi kõigist liitlastest oma kohustusi, tasudes Ühisriikidele 30—40 miljoni naela Euroopa liitlaste heaks tehtud miljardilise sõjawõla protsentidena. Teda koormab sõja tagajärjel määratu raske tööpuuduse probleem, ja tema rahwas tasub maksusid, mis on kõrgemad kui kusagil mujal maailmas. Selle peale waatamata seletas Suur-Britannia omas jaanuarikuu ettepanekus, et ta on nõus wähendama oma heakstegemiste- ja wõlanõudmisi Saksamaa ja liitlaste wastu, kuni oma wõlasumma määrani Ameerikale, et aga saawutada raskemate probleemide lahendust, mis takistawad Euroopa toibumist. Selle ettepanekuga näitas Suur-Britannia oma walmisolekut loobuda igasugustest hiigla suurte sõjaaegsete kaotuste ja kulude tasumise lootustest. Ettepanek lükati Poincaré poolt ühe hoobiga tagasi sel ajal, kui ta oli alustamas Ruhri okkupatsiooni. Ettepanek tehti lootuses lõpuliku ja täieliku lahenduse peale, ja tema tagasilükkamisel seletas Baldwin, et Inglismaa peab ennast täiesti wabaks lubadustest liitlastewaheliste wõlgade suhtes. Siin awaldatakse üldiselt arwamist, et heakstegemissumma kindlaksmääramine peab loomulikult sündima enne liitlastewaheliste wõlgade küsimuse lahendamist. Mida rutem seda tehtakse, seda kasulikum on see Suur-Britannia wõlgnikkudele, sest Saksamaa, kelle maksujõudu halwab Ruhri okkupeerimine, wõiks siis paremini wastu tulla Briti nõudmistele.

Kodanikkude kodakondsuse äratähendamise kord wastawatel tunnistustel ja paberitel.

Mitmesugustes tunnistustes ja ametlistes kirjawahetustes tarwitatakse wastawate asutuste poolt ütelust: „endise Wene riigi kodanik." Kuna niisugust riiki ei ole ning tähendatud isikud praegu ühegi riigi kodakondsusse ei kuulu, tuleb kõikides paberites tähendatud isikute kohta tarwitusele wõtta ütelus „kodakondsuseta isik", millest administratiiw asjade peawalitsus ringkirjaga korralduse tegemiseks kõigele politseiülematele ja maakonnawalitsustele teatanud. Juurdlustes jne. wõiks selle järele klambrites tähendada, et käesolew isik „endise Wene riigi alam". Peale selle kirjutatakse juurdlustes ja Eesti kodakondsusest isikute kohta harilikult, et isik selle ja selle walla wõi linna kodanik. Kuna meil toimiwate seaduste järele niisugune kodanikkude liigitamise wiis maksew ei ole, tuleb äratähendada ainult, et käesolew isik Eesti kodanik. Selle järele wõib, kui wõimalik, äratähendada, et isik selle wõi teise kogukonna elanikkude nimekirjas seisab kui kogukonnas seda nimekirja peetakse. Le.

Surnukehade wedamiseks wäljaantawate lubade saamine lihtsustatud.

Wäga keeruline ja tüütu oli senine surnukehade wedamiseks wäljaantawate lubade saamine, mida terwishoiu osakond toimetab.

Et asjasse paranduse tuua, on terwishoiu peawalitsus otsustanud wolitada maakonna- ja linnaarste, alates 15. aug. s. a., wäljaandma tunnistusi surnukehade wedamiseks kõigil liikumis- ja läbikäimisteedel siseriigis, samuti ka lubasid ümbermatmiseks ühest kohast teise.

Surnukehade riigi piiridest wäljawedamiseks ehk riigi piiridesse toomiseks wäljastpoolt, on endiselt tarwilik terwishoiu peawalitsuse luba. —t—

Tallinna politseiülema uus korraldus sõidu- ja weoriistade liikumise määruse täitmiseks.

Tallinna politseiülema poolt saadeti hiljuti kohalikkudele politseiametnikkudele ja kordnikkudele ringkirjaline korraldus selle kohta, kuidas nad weo- ja sõiduriistade liikumise määruse täitmise järele Tallinna uulitsatel walwama peawad. Tähendatud määruse järele on kordnikud kohustatud sõidu- ja weoriistade seismajätmiseks märku andma käe ülestõstmisega juhtumistel, kui need lubamata kiirusega sõidawad ehk kui sõiduriistade liikumise seismapanek tarwilik leitakse olewat.

Jätab weo- ehk sõiduriista juht selle kordniku märguandmise tähelepanemata, on kordnik kohustatud sõiduriistale tee peale ette astuma, wiimast sellega seisma jääma sundides. Protokollis tuleb sarnasel juhtumisel ära tähendada, et sõiduriista juht teadlikult kordniku märguandmise tähelepanemata on jätnud. —g.

President Hardingi matus.

Washington, 8. aug. (ETA).

President Hardingi riikline matmistalitus sündis täna Kapitoolis. Talitusel wiibisid proua Harding, president Coolidge ja ekspresidendid Taft ja Wilson. Kogu päew liikus presidendi kirstust mööda alalõpmata inimeste protsessioon kuni kella 5 p. l., mil keha jaama wiidi ja Mariolii sõitwa erarongi peale paigutati.

Ruhrimaa uuesti eraldatud.

Berliin, 9. augustil. (ETA.)

Düsseldorfi pommipildumise tagajärjel andis kindral Degoutte käsu okkupeeritud maakonna uueks eraldamiseks okkupeerimata maakonnast, mis Havasi sõnumi järele 17. augustini kestab.

Ameerika senaatorid ja kongressi liikmed Moskwas.

ETA. „Iswestija" kirjutab 5. augustil: Grupp Ameerika senaatoridja kongressi liikmeid jõudis Moskwasse. Reisi ülesandeks on üksikasjaline tutwunemine Wenemaa oludega, mille uurimiseks nad kawatsewad 6—7 nädalat pühendada. Reedel olid nad Tshitsherini juhul ja pidasid läbirääkimisi Krassinaga.

Lühikesed teated.

London, 7. augustil (ETA).

„Cowes'i" regatta algas eila ilusa ilmaga, mis tänini on püsinud. Kuninga jahtlaew „Britannia" pääsis kuninga isiklikul juhatusel wõidule üle 50 tonniliste jahtlaewade klassis.

Pariis, 7. augustil. (ETA).

Nahwasteliidu ajutine wäewähendamise komission wõttis wastu esimesel lugemisel wastastikku toetuse andmise kawa.

Berliin, 9. augustil. (ETA.)

Londoni sõnumi järele loobus Moskwa Rakowski nimetamisest Wene esitajaks Londoni.

Berliin, 9. augustil. (ETA.)

Moskwa sõnumi järele lubasid liitlased Jordanskit wäinade konwentsioonile Roomas ja mitte Konstantinoopolis allakirjutada, nagu kawatseti.

Loodetaw ilm reedel, 10. aug.

Muutlik tuul. Keskmine pilwitus, paiguti mööduminewad kõuewihmasajud, muidu kuiw. Soe.

Wäljamaalt.

Hardingi wiimane teekond.

New-Yorgist teatatakse 6. augustil: Kõigis raudteejaamades, kust leinarong läbi sõidab, mis president Hardingi surnukeha läänest Washingtoni wiib, toowad kohalikud elanikud lillesid ja pärgi rongile. 5. augustil andis Ameerika sõjawägi päikese tõusust kuni loojamineku leina awalduseks presidendi surma puhul aupaukusid teatawas järjekorras kõigil kohtadel, Alaska rannast kuni Panama kaanalini, isegi Hawail ja Philippini saartel, mis Kalifornia rannast 7000 penikoormat kaugel. Kõigi usutunnistuste kirikutes peeti palwejumalateenistusi.

President maetakse riigi kulul. Matmise talitus sünnib Washingtonis kõige lihtsamal wiisil. Walitsuse asutused pannakse kolmeks päewaks täiesti kinni. Leinarongi wõtawad raudteejaamas wastu uus president Coolidge ning kabineti ja kõrgema kohtukoja liikmed, ja saadawad Walgesse majasse. Sinna jääb presidendi surnukeha kuni 8. augustini, mil ta Kapitoli wiiakse 8 tunniks. Leinajumalateenistusest Kapitolis wõtawad osa kõik walitsusasutused Washingtonist, samuti diplomaatia korpuse liikmed. Puusärgile pannakse ainult neli pärga: Hardingi abikaasa, president Coolidge, kõrgema kohtukoja ja kongressi poolt. Wälisriikide ja kabineti liikmete pärjad pannakse puusärgi kõrwale. Leinarongist osawõtjate arw on piiratud 3000 isikuga. Auwahtideks on sõjawäelased, salk maa- ja merewäe sõdurid saadawad leinarongi. Endine president Wilson ei saa haiguse pärast matusest osa wõtta. Presidendi põrm maetakse maha tema kodulinnas Marionis, Ohio osariigis.

Wiis arsti, kes Hardingit rawitsesid, tõendawad oma aruandes, et president on surnud rabanduse kätte, mis on tulnud weresoone lõhkemisest peaajus. Harding on juba mõnda aastat weresoonte lubjastuse all kannatanud. Surm ei seisa ühenduses kihwtitusega, halwaks läinud kalade söömise läbi. Üks õde on Hardingil samasugusel wiisil surnud.

Warandus, mis Harding maha jätnud, hinnatakse 700—800 tuhande dollari peale. Hiljuti alles on ta oma lehe „Marion Star" ära müünud 423.000 dollari eest. Hardingi lesele on kongressi poolt painkit määratud 5000 dollarit aastas, kuni elu lõpuni.

Inglise kabinett ja reparatsiooni küsimus.

Berliini lehtede kuulmist mööda olla Baldwini kabineti seisukord kõikuma lõõnud. Tõuget selleks on annud peaministri seletus reparatsiooni küsimuse kohta alamkojas 2. augustil, millega seal rahul ei oldud. Kabineti ja unionistide erakonna liikmed, kes Prantsuse seisukoha poole kalduwad, teewad peaministrile tema poliitika pärast etteheiteid. Nende arwamist mööda on Prantsuse ja Belgia poolt awaldatud dokumendid näidanud, et neid kahte liitlast ei saa järelandmatuses mitte süüdistada, waid järelandmatu on olnud Inglise walitsus ise. Isegi siis, kui Prantsusmaa ja Belgia oleksid Briti kawa täielikult wastu wõtnud, oleksid Inglise ettepanekud Saksamaal suurt meelepaha ja ärewust sünnitanud, ja nende wastuwõtmise peale ei oleks seal keegi mõelnud. Seda olla nüüd selgesti näha Saksa ajakirjandusest.

Ka tööerakond ei olla walitsusega rahul, wastupidistel põhjustel. Tema soowib näha sarnaste ettepanekute wäljatöötamist walitsuse poolt, mis Saksamaal majanduslise ja poliitilise kokkuwarisemise ära hoiaksid.

Baldwin ei leidwat tarwilikku toetust ei kabineti liikmete ega oma erakonna poolt. Sellepärast puuduwatki temal selge tööka-wa reparatsiooni küsimuses. Siit tulla otsida ka põhjust, miks Mac Kenna wastu ei wõtnud warakantsleri kohta.

Lähematel nädalatel selguwat, kas suudab Baldwini kabinett oma poliitikas sarnast sihti üles seada, millega kogu unionistide erakond ühineks. Ei lähe see temal korda, siis wõiwat wastasrinna pealekäimine walitsusele kaunis kardetawaks minna.

Saksamaa suurem sadamalinn Hamburg.

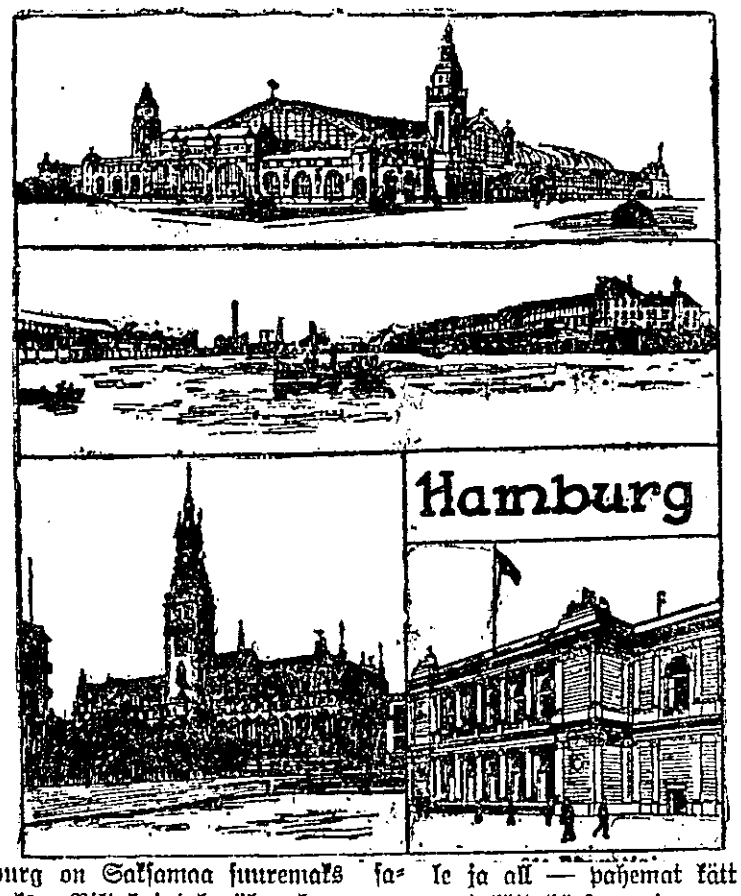

Hamburg on Saksamaa suuremaks sadamalinnaks. Pilt kujutab: ülewal — peajaamahoonet, keskel — waadet sadama peale ja all — pahemat kätt raekoda ja paremat kätt börse maja.

Briti wastuse asjus Saksamaale.

Berliin, 7. augustil. ETA.

Waremaa sõnumi wastu, nagu oleks Inglismaa lõpuliikult jätnud eraldi wastuse saatmise kawatsuse, teatab Reuter, et Briti wastuse kawa Saksamaale on juba trükki antud.

Wabariikline liikumine Iirimaal.

Berliin, 7. augustil. ETA.

Londoni sõnumi järele on Iiri wabariiklik liikumine uuesti hoogu wõtnas. Dublinis awati 6. augustil Iiri tööerakonna kongress; samal ajal korraldasid De Valera poolehoidjad koosolek., kus nõuti poliitiliste wangide tingimiseta wabastamist. Koosolekust wõttis eriti palju naisi osa, kes hiljemalt organiseerisid protestrongikäigu raekoja juure, kuhu olid kogunud tööliste esitajad. Rahutuste tõttu oli politsei sunnitud mitu isikut kinniwõtma, muuseas ka marshall lord Frenchi õde, tuntud naisõigusast.

Biljonite tants Saksamaal.

Kitsendawad määrused wäliswaluutaga kauplemise kohta laotati Saksamaal ära, ja kohe hakkas marga kurs alla lendama nii suure kiirusega, mille sarnast weel pole nähtud. Nagu „8 Uhr Abendbl." kirjutab, saadab riigipank iga päew käima uusi paberirahasid 4—5 biljoni marga eest. See arw tõstetakse juba lähemail päewil 8 biljoni peale, ja kas ta sinna seisma jääb, on wäga küsitaw. Riigi trükikojale on weel enam kui 60 eratrükikoda abiks wõetud, kes uute paberirahade trükkimise kallal kõige suurema hooga ööd kui päewad tööd teewad. Juba trükitakse 10- ja 50-miljoni margalisi rahasid, kuna 1- ja 5-miljonilised juba on käima saadetud. Sajatuhandelised on juba peenrahaks jäänud, neid saadetakse iga päew wälja wagunite wiisi. Kamärkide puuduse tõttu on rahaministeerium linnadele luba annud „hädaraha" käima panna. Senini oli see lubatud ainult okkupeeritud linnadele.

Ehrhardt Rootsis?

Rootsi lehed kirjutawad, et kapten Ehrhardti, kes Leipzigi wangikojast ära põgenes, on Stokholmis nähtud. Stokholmi politsei on järelpärimise peale sealsetele lehtedele seletanud, et tema ei wõiwat selle üle mingid teateid anda. Berliini ametiwõimudel ei olla sellest midagi teada, et Ehrhardt on Rootsimaale põgenenud.

Vatikan ja reparatsiooni küsimus.

„Berl. Tagebl." teatatakse Roomast: Vatikani ringkonnad on Hardingi äkilise surma üle wäga kurwad, iseäranis sellepärast, et Rooma paawsti usaldusmehed olid kadunud presidendiga nõu pidanud uue reparatsiooni programmi üle. Selles oli ettenähtud sõjawõlgade maha kustutamine kõigil asjaosalistel ja nimelt sarnasel wiisil, et ainukeseks wõlausaldajaks oleks jäänud Ameerika ja ainukeseks wõlgnikuks Saksamaa. Siis oleksid Ühisriigid Saksamaale wõla tasumise alal mitmesuguseid kergendusi annud, nõnda et wiimane oleks saanud oma rahaasju ja majandust jälle korda seada. Hardingi surm aga on sellest kawatsusest kriipsu läbi tõmmanud.

Rahwasteliit ja Esperanto.

Rahwasteliidu erikomisjon on mõtteteadlase Bergsoni juhatusel otsuseks teinud rahwasteliidule ette panna, et ta Esperanto õpetamist mitte ei õhutaks. Oma otsust põhjendab komisjon sellega, et praegusel ajal on palju tähtsam ja tarwilikum wõõraid keeli õppida ja kirjandust uurida. Liidu täiskogul septembrikuul tuleb selle küsimusega weel kord tegemist teha, sest minewal aastal andis ta oma otsuse ühel häälel Esperanto poolt.

Murdlaine.

Pärast okkupatsiooni wägede tulekut Ruhri, oli rahakursi ülepeakaela langemine järjekorrane murdlaine, mis eelmisest weel järsum ja hoogsam. Arwati, et ta nagisewa ja pragunewa riigilaewukese sootuks rusudeks liisub ja kaljule paiskab, kuid tardunud hirm leiab waheset saatuse ees armu. Wõi on hirmul alati liig suured silmad, — mine tea. Kuid fakt on, et peletud kodanikul jälle mahti on pilguks seisatada ja hinge tõmmata, olgugi et põlwed weel wärisewad. Pessimistid nimetawad aga praegust silmapilku „silmuseheitmise waheajaks": on saatusel silmus walmis, algab alles päris poomine. On wõllanaljade aeg!

Mõne päewa eest arwasin endamisi, et tulebki isiklikult teise suurriigi purunemine kaasa elada. Kodusõda siin Berliinis, nagu omal ajal Moskwas.... Kuna meile, wäljamaalastele, kogu lugu ainult „pohmelus wõõral pidul" oleks olnud — olid ikka berliinlased tõsises leilis. Kuna harilikult igal laupäewal perekonnapead linnast kurortidesse wooriwad, pühapäewaks naiselaste seltsi loodusе rüppe, siis arenes minewal laupäewal liikumine wastupidises sihis: rutati suwitusrannast koju, et kodust kribu-krabu wähemalt oma isikuga kaitsta, kui homme „lahti läheb". Aga et kindlasti „lahti läheb," selles ei lubanud kommunistid kellegile põrmugi kahelda. Rahwuslistel lehtedel olid punawäe peastaabi salajased käsudki selles suhtes teada (nad näiwad küll tihti liiga palju teadwat). Kuid sellestki, mis „Rote Fahne's" igapäew jämeda trükiga ilmus, oli küllalt iga kahtluse peletuseks, et tõesti on otsustatud „sõnadest tegudele asuda." Kuidas sots. Severing (Preisi siseminister) seda maskeerimata kodusõjale äsitamist sedapuhku kannatas ilma „Rote Fahne'le" käppa peale panemata — ei jõua küllalt imestada. Talwel sai kommunistide hääletoru palju tühisemate asjakeste eest kaks nädalat kraesse. Wõib olla, tahtis Severing kommunistidele enestele ja teistele näidata, et kommunismus tegelikult nii tugew pole, kui teoorias. Ja selles suhtes oli päew tõesti õpetlik: kommunistide kriiskawalt propageeritud koosolekud polnud suurearwulised ja wastu keeldu uulitsal moodustatud rongid läksid politsei kaastegewusel kergesti laiali. Tõsisemaid kokkupõrkeid ja ohwreid oli wäga wähe. Pole ju ikkagi kõik need, kes raskete aegade tõttu pisut „üle aisa" winnawad, kaugeltki weel küpsed kommunistid: puutub fanatismus ja tuliwereline taktika.

Walitsus wõis ka lubada kommunistidel end pisut „wäljа lärmitseda": nagu pärast selgus, olid meeleawaldajate piirides hoidmiseks tõsised põhjalikud abinõud tarwitusele wõetud. Rääkimata Schupo'st ja Sipo'st olid kaitsewägede — ja räägitakse, et ka rahwusliste organisatsioonide — salgad pealinna ümbrusesse koondatud ja täiesti löögiwalmis. Kui „Rote Fahne't" uskuda, olnud ka linnas pööningutel meeskonnad kuulipildujatega walmis. Polegi imeks panna: teatud praktika kodusõja suhtes on seljataga.

Kui kommunistid otsusele jõudsid, et meeletus oleks peadpidi wastu müüri tormata, kuulutasid nad weel wiimasel silmapilgul „frondi tagasinihutatuks" ja nii läkski kurikuulus „wastusascistline päew" nii Berliinis kui ka mujal kaunis rahuliselt mööda. Kui palju ta aga maksis kallist erguenergiat ja mitte wähem hinnalisi saapataldu! Nii laupäewal kui pühapäewal oli liikwel kogu Berliin ja jutt keerles ümber kahe päewakangelase: dollari ja kommunisti. Mis teeb dollar! Mis teewad kommunistid! Ja kurjakuulutaw oli mõlemi teguwiis. Dollar tegi sajatuhandelisi hüppeid päewas ja kommunist ähwardas wirutada wiimase wopsu „tõdunenud kodanlise korrale". — Kuna meessugu, kui poliitilisem pool, enam erkusid ohwerdas, olid õnnetul õrnemal poolel ka füüsiliselt rasked tunnid: sibada ärist ärisse wõi seista tundide wiisi sabades. Neil päewil osteti suuremadki Berliini toiduainete kauplused nii tühjaks, et tubli maotäiega harjunud majahiirelgi tühjadel riiulitel rännates nukrus hinges tekkis. Missugusel pereemal nüüd rohkem miljonilisi käekotis, enam abimehi sabades seismiseks, kui ka soojemad tutwused äridega, — see muidugi ka enam kokku jõudis kahmida.

Nüüd on sõjakartus sedakorda möödas, kuid toiduainete kauplused on endiselt tühjad. Mis tuleb, on kui tilk tulisele kiwile. See tulek pole ka nimetamiswäärt: kriimude sedelikeste eest miljoniliste arwudega ei taha maamees midagi turule tuua ja ka see toomise operatsioon ise on kaunis kardetaw: kui naistekari kartulikottidega waukrit näeb, siis pole mehel seal peal muudkui waadata, kuida „kaup jookseb", õigemini weereb. Laupäewal ju tuli sarnaseid juhtumisi ette. Walitsus lubab küll iga turulesõitjale politseilise kaitse kindlustada, kuid külamehele waewalt imponeerib kiiwrimeeste salk koorma kõrwal. Kantsler peab põllumeeste esitajatele pateetilisi kõnesid isamaalistest kohustustest; põllumehed saawad „tõsiselt liigutatud" linnarahwa hädast, wabandawad hilise lõikusega wihmaste ilmade tõttu ja sõidawad koju. Kuid kartulid ei tule ikkagi. Senniks on weel leiba jatkunud, kuid iga päewaga wäheneb tagawara. Rukis on ülitu ja osalt ka koristatud, kuid ka leiwanälg tuleb kahtlemata, kui margaküsimust waremalt ei suudeta lahendada.

Isamaalsus on ilus asi, aga muidu ei anna oma saadusi siiski keegi ära. Wilja on põllud täis, kuid põllumees — kui ta wäärtust wäärtuse wastu ei saa — tarwitab ise oma saadused ja laseb töölist linnas rahulikult rongikäike korraldada, sotsialismi ennustada — ning nälgida. Tuleb muidugi sunniwõtmine, kuid selle abinõuga pole kusagil kaugemale saadud, kui näljakannikani.

Kõik need ained, mis otse maalt turule tulewad — piim, wõi, munad, sealiha — ongi juba ära jäänud just sellepärast, et puudub müügiwõimalus wäärtuslise raha wastu. Wäljast weetawate ainete — margariin, raswad, loomaliha jne. — muretsemine on samal põhjusel takistatud: Saksa marga wastu ei müüda ja wälisraha on saanud haruldaseks. Mitte, et teda pole. Dewiise on rohkem, kui millalgi, aga keegi ei anna neid wälja: töostur hoiab neid wäljamaa pankades, pisike ärimees kodus kapinurgas. Ka wäike ametnik katsub tuttawate panga- wõi hotelliteenijate kaudu

Wenemaalt.

Nälg Wenemaal.

Mõne aja eest teatasid enamlised ajalehed suuremast näljahädast Tatari wabariigis (Wolga ääres, pealinnaks — Kasanj), kus olewat 900.000 inimest nälgimas, ja peale selle Krimmi poolsaarel, kus ka hulk rahwast nälgiwat.

Wiimased enamlised ajalehed teatawad nälja hädaohust ka „Fergana oblastis" (Turkestanis). „Prawda" teatel (24. juul. s. a. nr. 164), nälgib praegu Ferganas 387.000 inimest. Fergana näljalistele abiandmise komitee (riikline ajutus) poolt toidetakse 35.000 näljast, kuna maikuul toideti näljaste hulgast ainult 20.000 inimest. Sellest aga, kes teistele — 352.000 näljasele abi muretseb näljasurmast päästmiseks, Wene kommunistlise erakonna häälekandjad waikiwad.

Ülaltoodud enamlise ajakirjanduse teated kõnelewad küllalt selget keelt sellest, et nõukogude walitsusel täiesti puudub wõimalus omal jõul Wenemaa rahwaste näljahäda likwideerida. Alates 1921. a. hirmsast näljahädast, walitsewad senini weel suuremad nälja hädaohud Wenemaad.

Ka wälisriikide Wene näljastele abiandmise organisatsioonid, mis suuremas ulatuses alustasid oma abitegewust Wene nälja piirkondades, pole senini weel suutnud mingid otsustawaid tagajärgi saawutada Wene näljahäda lõpulikuks likwideerimiseks. Kaotilistes nõukogude Wene oludes on täitsa wõimata isegi suurema wäljamaa kapitaali ja wilunud tööjõuga lühikese aja jooksul Wene rahwa wiletsat seisukorda paremaks muuta.

Nagu enamline ajakirjandus teatab, lahkuwad nüüd tähtsamad wäljamaa abiandmise seltsid Wenemaalt. Juulikuul lahkus nõukogude Wenest peale oma tegewuse likwideerimist Ameerika Hoower'i nimeline abiandmise selts, eesotsas Hoower'i asetäitjaga kolonel Haskin'iga. Lähemas tulewikus lahkuwat Wenemaalt ka Dr. Nansseni abiandmise komitee.

Reaalseks abiks Wene näljastele oleks Wene põllumajandusliku tegewuse radikaalne paranemine ja ühenduses sellega wiljasaaduste suurenemine kõige wähemalt ennesõjaaegse kõrguseni, kuid praeguse aja nõukogude põllumajanduslise arenemise wäljawaated on üldse weel liig tumedad.

Nõukogude Wene ametlikkude andmete järele wõiks käesolewa aasta wiljasaadused waewalt rahuloldawad olla. Pealegi ei mõtlegi nõukogude walitsus läinud ja käesolewa aasta wiljasaaki täiel määral ära kasutada oma rahwa nõuete rahuldamiseks. Eriline kommunistlik rahwuswaheline sõja- ja majandus-poliitika nõuab wahetpidamata suuremaid tulusid, mida kawatsetakse wäljamaalt muretseda mitmesugusel teel, eriti ka osalise Wene wiljasaaduste realiseerimise kaudu wälisturgudel. Juba läinud aastal weeti hulk Wene wilja wäljamaale ja ka käesolewal aastal kawatsetakse suuremal määral wilja wälisriikidesse, iseäranis Saksamaale wedada.

Nam.

Nishni-Nowgorodi laada awamine.

1. augustil awati ülewenemaaline laat Nishni-Nowgorodis.

Laadast osawõtmine olewat nüüd elawam, kui läinud aastal.

Kuni 30. juulini olewat laadale toodud raud- ja weeteede kaudu 766.791 puuda igasugust kaupa, kuna 1922. a. samaks ajaks oli laadale ainult 433.471 puuda kaupa toodud.

Laadale on ilmunud ka mitmed Persia kaupmehed. Wiimaste meelitamiseks laadale olid laada toimkonna poolt iseäralised abinõud tarwitusele wõetud. Mõne aja eest käis isegi laada toimkonna esimees Malõshew Persias isiklikult tutwunemas kohapealsete tööstus- kaubandusliste oludega ja ühtlasi ka äriliisi suhteid sõlmimas Persia kaupmeestega.

Kaubanduslise läbikäimise arwestamiseks ja hõlbustamiseks idamaadega, on laadal asutatud Wene-Ida kaubakoja poolt eriline kaubandus-büroo. See büroo kawatsewat organiseerida rida Wene ja Idamaade kaubandustegelaste nõupidamisi, et igakülgselt selgitada kaubanduslise läbikäimise wõimalusi nõukogude Wene ja Persia, Buhaara, Horenni (Hiiwa), Afganistaani, Mongoolia ning Hiina wahel. Iseäranis suurt tähelepanu on pöördud tähendatud büroo poolt kaubanduslise suhete arenemise peale Wenemaa ja Persia wahel.

Laada awamispäewal awati Wene wabatahtliku eraõhulaewastiku seltsi „Dobroleti" poolt esimene nõukogude õhuliin Moskwa ja Nishni-Nowgorodi wahel. Läinud aastal pidas õhuühendust Moskwa ja Nishni-Nowgorodi wahel laada ajal Saksa õhuühenduse Junkersi selts.

Enamliste ajalehtede teatel kawatsetakse tulewikus Nishni-Nowgorodi kaudu luua õhuühendust idamaadega: mööda Wolga jõge — Kaspia merele — Kesk-Asiasse-ja-Kaugesse Idasse — Wladiwostokki. Kawatsetawal õhuühendusel olewat suurem tähtsus nõukogude Wene tulewase majandus-poliitilise lähenemise suhtes idarahwastega.

Nam.

Wenelased takistawad Soome transiitwedu Neewa jõel.

ETA. „Helsingin Sanomate" teatel 7. augustil on wenelased Soome suhtes kahenädalase karantiini maksma pannud, mis muu seas tabab ka Soome transiitweo laewu, mis Neewal sõidawad. Selle tagajärjeks on olnud Neewa transiitweo täielik seisak. Nagu Soome leht kuuleb, on Soome ühisused, kelle tehased ja ärikohad Laadoga rannal asuwad, Neewa transiitweo seisaku tõttu suuri kaotusi kannatanud, mis ajajooksul nimetatud ühisustele ja kogu Soome wäljaweole häwitawaks saada wõiwad. Teades, et Soome juba käesolewal suwel Neewal transiitweo õiguse saab, ohwerdasid need ühisused miljonid tarwiliku weolaewastiku ehitamise ja kordaseadmise peale. Selleks andis põhjust ka wagunite puudus riigiraudteedel, mis juba läinud talwel märniselt teraw oli ning nüüd nii ähwardawaks on muutunud, et mitmed Ida-Soome firmad mingisugust wõimalust ei näe, kuidas wäljamaale müüdud kaupu lähtesadamatesse toimetada.

Soome wäljaweotööstusele nii ähwardawaks kujunenud Wene karantiin on sellest tulnud, et Wene Soomelt wenewastase karantiini ärakaotamist nõudis, ähwardades muidu wastuabinõusid tarwitusele wõtta. Selle ähwarduse on ta nüüd teostanud.

Pilt enamlaste terrorist.

Ülewenemaalise kesktäidesaatwa komitee poolt määrati omal ajal komisjon, kes pidi Moskwa wangimajasid rewideerima asuma.

Komisjon on oma töö nüüd lõpetanud, kusjuures 3708 kohtuotsuse põhjal kinnipeetawast wangist 2522 inimest wabastati.

Ei ole kahtlust, et komisjon wangisid, kes põhjendatud süü tõttu wangis istuwad, wabastama ei hakanud. Nii waewlesid enamlise terroristlise kohtu otsuste põhjal 2522 inimest süütalt wangimajades.

Tuleb weel silmas pidada, et siin oli tegemisi kohtuotsuste põhjal wangistatutega. Kui palju kõikwõimulise tšeka otsuste põhjal inimesi wangimajades waewleb, seda muidugi ei awaldata ning sinna ei lasta ka mingisugust komisjoni rewideerima.

Tartu teated.

Erakapitaaliga elumajade ehitamine käesolewa aasta 7 kuu jooksul.

Käesolewal aastal kuni esimese augustini on antud erakapitaaliga elumajade ehitamiseks Tartu linna piirkonnas 12 luba wälja, milledest 6 luba majade peale, 5 luba teise korra pealeehitamiseks ja 1 luba juureehitamiseks.

Korterite arw ehitustes oleks järgmine: tuba-köök — 3 kort., tuba ja köök — 6 kort., 2 tuba ja köök — 3 kort., 3 tuba ja köök — 4 kort. ja enam kui 3 tuba ja köök — 3 korterit.

—t—

Tartu linna piirkonnas erakapitaaliga elumajade ehitamine 1922. aastal.

Läinud aastal anti Tartu linnawalitsuse piirkonnas erakapitaaliga elumajade ehitamiseks 20 luba wälja. Neist lubadest oli 13 majade ehitamise jaoks antud, kuna 2 juureehituse ja 5 teise ehk kolmanda korra pealeehitamiseks olid.

Korterite arwe ehituste järele kujunes järgmiselt: tuba-köök — 2 kort., tuba ja köök — 7 kort., 2 tuba ja köök — 13 kort., 3 tuba ja köök — 5 kort. ja enam kui 3 tuba ja köök — 7 kort.

—t—

E. Tarwitajatcühisuste keskühisuse Tartu osakond laieneb.

Hiljuti on E. T. K. juhatus Tartus wäikese maja ühes tarwiliste laduruumidega omandanud.

Sel puhul esines tähend. keskühisus palwega Tartu linnawalitsuse ees, lubada osa majaomaniku korterit kasutada kontori ruumideks kui ka proowide hoiupaigaks.

Linnawalitsus ei ole seisukohta weel wõtnud.

—t—

Linna laenukassa tegewusest.

Linna laenukassa ja müügisaal töötab Tartus praegu esimest aastat. Tema tegewusalaks on laenude andmine, pantide wastuwõtmine ning asjade hoiule ja müügile wõtmine. Laenu eest wõetakse 1%, hoiu eest ½% kuus, missugune kaunis wäikene on ja sunnib asutust kahjuga töötama.

Juulikuu jooksul on wastu wõetud pantisid 2.297.110 marga wäärtuses ja nende pantide eest laenu antud 1.475.000 marka. Wälja on antud pantisid 2.099.400 marga wäärtuses, mille peale laenu oli antud 1.337.950 marka.

Juunikuul oli laenusid wastu wõetud 1 milj. 510.744 marga 14 penni eest ja wälja antud 1.558.681 marga 80 penni eest. Nii siis kassa läbikäik mitmekümne tuhanda marga wõrra suurem kui juulikuul.

—el.

Hambaarst linna teenistuses seiswatele isikutele.

Tartu linna kooli-hambaarsti kabinett on nüüd lõpulikult sisseseatud, kus kõik linna teenistuses seiswad isikud, kellel linna kulul arstiabi saamise õigus, wõiwad soowi korral oma hambaid lasta parandada.

Sõitjate rohkus maa-omnibussi liinidel.

Hiljuti hakkas Tartu ja Lohusoo wahel iga päew Kangro ja Ko. omnibuss käima. Lohusoo-Mustwee-Torma ümbruskond kasutab õige rohkel arwul nimetatud liini ja mõni päew ei jõua üks omnibuss kõiki soowijaid edasi wiia, nii et wahel kaks omnibussi käima tuleb panna.

Ad. K.

---

ehk wabal nulitsa börsel enda tagawarakese eest paar dollari wõi krooni soetada, et wähemalt homset päewa kindlustada.

Kõik noriwad wälisraha, keegi ei anna teda wälja. Pankades seisawad igapäew wäljamaalaste sabad, tšekid näpus, kuid pangad ei suuda tšekke wälja lunastada: wõta marke wõi awa pangas konto. — Wälisraha turule meelitamiseks on kõik abinõud katsutud: ostu keeld ilma ametlise lubata, tagawarade registreerimine, pankade kontroll. Ei aidanud seegi, et wälisraha eest hakati rohkem maksma, kui wälisturgudel, nii ütelda ülepakuti: musta börse hindadega ei suutnud walitsus konkurreerida. Kõik walitsuse korraldused muudkui olid asjale takistuseks ja nüüd kuuldub, et dewiisidega kauplemine jälle täiesti wabaks lastakse. Müügu ja ostku keegi selle hinnaga ja sellel ajal, kui soowib ja suudab. Spekuleerimine ilmub muidugi jälle põranda peale, tekiwad tuhanded kursid, igal tunnil isesugused, kuid wähemalt ehk suudab waba algatus asja elustada. Muidu on wäljamaa raha liilumises möödapääsematu täieline seisak, ummistus ja selle tagajärjel sisseweo sulgumine ning nälg, täitsa moodne, tingitud mitte ainete puudusest, waid riigimajanduse rikkest.. Ameerikas ostetakse nisuga ahjud, Austraalia külmetuspunktides wedelewad lihalademed, aga Saksa linnad nälgiwad, sest et üks dollar kaks miljoni marka maksab. Weel sõgedam, et ka Saksa talupojal tuleb jahu ja kartulitega loomi sööta, kuna linnaelanik miljonite kimbuga pihus, tühjade kaupluste wahet jookseb. Ehk suudab siin pisutki parandust tuua wäärtuskindel „kuldlaen", mis praegu töötamisel. Ta peaks kõrwaldama hullumeelse jahi wälisraha järele ja põllumehele wõimaldama oma saadustest saadud tasu samal päewal kohe wäärtuskindlalt paigale panna. Eeldusels, et rahwas uut wõimalust tarwitaks, on muidugi — usaldus riigi wastu. On see kadunud, siis ei too ka panka keegi midagi. Ja seda on karta, kuni kestab praegune wälispoliitiline seisukord.

Põhjatu kuristik, mis neelanud lugematud warandused, mõnede arwamisel terwe kolmandiku kõigest Saksa rahwa omandusest — Ruhr n. n. passiiwse wastupanekuga — on praegugi täies häwitushoos. Tuhanded ettewõtted, kust muidu maa rikkus tuli, toowad praegu riigimajandusele ainult kahju; sajadtuhanded maksudemaksjad kodanikud tarwitawad riigi abi; hulgad perekonnad on üldsuse hoolel; halwatud on tööstusele tarwiliste ainete produktsioon, kaubandus ja läbikäimine; elulisem osa rahwamajandusest on saanud „wõõraks kehaks" riigi organismis, mis ainult paistetab ja pakitab. Kuni sarnane seisukord edasi kestab, pole loota paranemist. Lagunemise protsess aina edeneb. Mõne päewa eest näis, et paise lahti lööb, et kõik äkki muutub, tuleb midagi järsku uut. Tõmmati rist peale praegusele walitsusele, ühes ka nüüdse poliitikale. Keegi ei uskunud, et riigiwanker wanades roobastes weel edasi weereb. Kuid järsuks muutuseks ei jatkunud kandwatel jõududel julgust: mässu hirmutis kadus, hirmunud meeled heitusid ja asuti jälle wana jatkama. Keskerakonnad muutsid tooni ja sotsiaaldemokraadid jäeti üksi. Ei leitud soowitawaks juhti wahetada, kui riigiwanker kraawi kaldumas. Olekski asjata olnud walitsust wahetada, kui loodeti weel wana sihiga sõidul õnne katsuda: selleks on Cuno kabinett aina heagi — tal on wähemalt kogemused. Uus walitsus oleks hädaohtlikul teel loowides weel rutem kaljule purjetanud. Nii siis jääwad esiotsa nii juht kui sõidusiht endisteks, ainult laewukesel tahetakse suuremad praod rutuga kinni toppida. Omas deklaratsioonis lubab walitsus terwe rea kõiksugu abinõusid tarwitusele wõtta, et majanduslist katastroofi kõrwaldada: maksud suurendatakse ja seatakse uuele alusele, Ruhri sõja finanseerimiseks hakatakse wõtma „Rheini ja Ruhri ohwrit." Nende rutuliste abinõude päästmisjõusse ei usu keskerakonnadki, sotsialistid otse naerawad nende üle. On jälle uus katse kuidagi moodi natuke edasi ajada, aega wõita, ehk tuleb wäljastpoolt toetust wõi juhtub midagi ootamatut ja head. Kuid senini on, kui midagi ootamatut, siis ainult halba juhtunud. Sellest aga wõetakse wähe õpetust, sest riikline poliitika — nimelt Ruhri küsimuses — on praegu tunnetele rajatud, ja inimliste tunnete eest taganegu loogika ning kuiw mõistus. Haawatud enesearmastus, suurustushaigus, tasumiswiha — on riiklises samuti kui isiklises elus halwad nõuandjad. Enese julgustuseks ja hulkade ässituseks on algusest peale walewõtteid tarwitatud nii walitsuse kui ajakirjanduse poolt ja alles rida raskeid pettumusi on suutnud meeli pisut kainendada. Wähemalt nüüd ei usu enam keegi, nagu alguses, et kui okkupeerimine prantslastele nii wõi nii palju on maksma läinud, siis nad ühel ilusal päewal kõige nähtud waewa ja tehtud kulude peale käega löötwad, rutuga kolid kokku panewad ning sakslaste parastuste saatel silmad häbi täis Ruhrist lahkuwad. Aga alguses usuti seda.

Hädas ja wiletsuses püüab igaüks kõige pealt enese ja oma lähema ümbruse eest hea seista. Üldised huwid taganegu tahaplaanile. Militarismis, sõja tekkimises, sellega ka praegustes hädaohtudes süüdistakse peaasjalikult Preisi walitsust. Nüüd tehtakse teda teatud ringides ka weel kommunismi hädaohu tekkimises wastutawaks. Sellepärast — lahti sellest saatuselapsest, kellega ühendus ainult häda on toonud! Bayeri kõrwal tulewad ka Rheinimaalt ikka tõsisemad teated. Selgub, et sealsetel separatistidel plaanid küpsed, Rheini wabariigi wäljakuulutamise proklamatsioongi walmis, ootawad muudkui parajat silmapilku. Otsustaw selles suhtes on prantslaste ülespidamine: kui nad aktiiwset toetust lubaks, oleks asi otsustatud. Praeguse meeleolu juures läheks uus wabariik ka rahwahääletusel läbi (kuid just sellepärast ei tehta sellest hellast küsimusest siseriigis awalikult juttu). Majandusliselt oleks uue wabariigi seisukord hiilgaw: ta käsitada olew rikkalik loodus, otsatud maapõue warandused ja wõrdlematud kaubateed.

Kui praegune poliitiline ja majanduseline seisukord edasi kestub, arenewad ka lahkpüüdelised woolud ühes muude muredega. Ennetus ei tule ju üksi.

Berliin, augusti algus. J. W.

Tallinna sõnumid.

Misugune ehitatakse Tallinna hippodroom?

Kolm sõiduteed kõrwuti. Üle 2000 iste- ja 20.000 seisuplatsi. Sõidutee pikkus 1100 meetrit.

Terwe hippodroomi wäli looditi ära ja asuti mullatöödele, sest Waltiski maantee poolne maala tuli tugewasti kõrgemale tõsta ja ühtlasi ka sõiduteed käänukohtadel wastawalt kõrgendada. Mõlemi otsa poole ehitatakse mullaaukude asemele ilutiigid, mis wälja üldist waadet tõstawad.

Sõiduteesid ehitatakse kolm kõrwuti. Kärmine tee on 10 meetrit lai ja 1100 meetrit pikk. See tee on wõiduajamiste jaoks. Rohelise wahemuru kõrwal jooksep leskmine tee samas lainses, kuid on 70 mtr. lühem. See tee on ratsasõidu jaoks. Teise samajuguse wahemuru järele asub kolmas tee, mis sama lai, kuid wastawalt lühem ja traineerimise jaoks on määratud.

Publikumi jaoks ehitatakse 2 tribüünet. Tribüüned on 27 sülda pikad ja 9 sülda jügawad. Isteplatse on kummagis 760 ümber ja seisuplatse 2—3000. Siis ehitatakse weel kolmas plats kallaku pinnaga püstiseisjate jaoks.

Ehitusel on praegu hippodroomi peahoone — pawiljon. Sinna ajuwad seltsi ruumid asjaajamise ja koosolekutega, siis weel eineleua ruumid jne. See pawiljon on ühtlasi ka wõiduajamiste ja muude ettekannete ajal seltsi liikmete, kutsutud külaliste ja ajakirjanikude jaoks.

Järgmised ehitused olekid: talliruumid hobustele, sõiduriistade kuur ja rakendusruumid. Nende ruumide ehitus järgneb tulewal aastal wara kewadel, nii et tulewaks suweks kõik aegsasti walmis oleks.

Tallinna Eesti rahwasteliidu ühing

korraldab tulewal nädalal järjekorralise koosoleku, mil esinewad kõnedega põnewate päewaküsimuste üle, nagu „Wälispoliitiline seisukord ja julgeolek" ja „Rahwasteliidu ühingud ja wähemusrahwuste küsimus" ühingu esimees rkl. kindral J. Laidoner ja esimehe abi prof. A. Piip.

Nii esimeses kui teises kõnes puudutatud küsimused kuuluwad tähtsamate hulka, mis tulewad arutusele eelolewal rahwasteliidu täiskogu konwerentsil. Täiskogu wõtab kõne alla desarmeerimise komisjoni poolt 8. augustil wastuwõetud tagatislepingu kawa ja peale selle muude küsimuste hulgas ka wähemusrahwuste küsimuse. Mõlemad kõned on seega sissejuhatuseks eelolewa rahwasteliidu täiskogu programmi tähtsamasse osasse, mis eluliselt puudutab meie huwisid.

Osawõtmine koosolekust on waba kõigile. Koosolek peetakse, kui ei tule takistusi, regalkooli saalis, kolmapäewal 15. aug. kell 8 õht.

Jaani wanadekodu laiendamine.

Praegused Jaani kog. wanadekodu ruumid S. Tartu mnt. nr. 24 ei suuda kõikide wanade kodusse astujate soowe rahuldada, sest et praegu kasutusel olewad ruumid kitsaks kipuwad jääma.

Tähendatud asjaolu arwesse wõttes, pidas linnawalitsus tarwilikuks nimetatud wanadekodu uute ruumide juuresoetamisega suurendada.

Ehituse komisjon leidis otstarbekohase olewat wanadekodu juure juba lähemal ajal uut ajutist elumaja ehitada. Barakk püstitatakse sitsiwabriku juures olewate barakkide eeskujul. Uues barakis leiaks ulualust umbes 50 inimest.

Ehituse püstitamiseks määrati linnawalitsuse poolt 1.600.000 marka krediiti.

Ehitusega tahetakse juba käesolewal sügisel walmis saada. —c—

Esimene üleriikline käsitöökooliõpetajate kongress

peetakse Eesti kooliõpetajate liidu korraldusel 14. ja 15. aug. Tallinnas 1. reaalkooli ruumides ära. Päewakorras on 12 referaati koolikäsitöö üle, praktilised tunnid nais- ja meeskäsitöös ning üleriikline koolikäsitööde näitus.

Wäljast sissesõitnud käsitöö kooliõpetajatele korraldatakse kooliõpetajate seminaari ruumides Wene uul. nr. 22 ühiskorter.

Juudi koguduse koolimaja ehitustöö.

Medweshi uulitsa ääre ehitatawa suurema juudi koolimaja ehitamisetööd edenewad jõudsasti. Ehitusega tehti august 1922. aastal. Nüüd on ehitus juba katuse all. Käimas on praegu walgustuse, kütte ja kanalisatsiooni sisseseadmine. —c—

Juudi kogudusele ei anta loterii toimepanemiseks luba.

Kohaliku juudi koguduse eestseisus esines linnawalitsusele palwega, et temale rahalise loterii toimepanemiseks luba antaks. Loterii sissetulekut taheti uue koolimaja püstitamise kulude katmiseks määrata.

Linnawalitsus otsustas palwe eitawalt. —c—

Linna külmetusmaja õues olewate raudteeharude kasutamine.

P. K. „Estoonia" teatas linnawalitsusele, et külmetusmaja seintesse olewat praod tekkinud; wiimaste tekkimise põhjuseks on asjaolu, et külmetusmaja õuest läbiminewal raudteeharul sõitwad rongid maja wapustawad. Ühtlasi palus P. K. „Estoonia", et külmetusmaja õuest läbiminew raudtee sulutakse.

Linnawalitsuse poolt määratud komisjon leidis, et majasse tekkinud praod pole hoonele kardetawad. Uute pragude ärahoidmiseks peaks Mayeri kaanali kaldaid uuesti kindlustatama, ehk täiesti ümberehitatama, mille abil weewalgumine külmetusmaja alla, takistatud oleks.

Tulekahju tekkimise ärahoidmiseks wõiks külmetusmaja õues ainult kiwisütega köetawad wedurid liikuda. Peale selle ei tohi külmetusmaja õues wedurid kiiremalt kui 3—5 kilom. tunnis liikuda. Tehtud otsusest teatab linnawalitsus kitsaroopalise raudtee walitsusele. —c—

Linna maksuta öömajade tegewusest juulikuus.

Linna hoolekande osakonna ettewõttel töötawad Tallinnas praegu 2 öömaja, kus kodanikud odawa hinnaga öömaja wõiwad saada. Esimest öömaja tarwitasid kuu jooksul üldse 2608 isikut, nendest 2453 meesterahwast ja 155 naisterahwast. Kallimat öömaja tarwitasid nendest 551 meeste- ja 140 naisterahwast, maksuta öömaja saamist wõimaldati 125 meeste- ja 15 naisterahwale.

Linna teist öömaja Liiwalaia uulitsal tarwitasid kuu jooksul 1463 naisterahwast. Maksuta öömaja saamist wõimaldati nendest 130 naisterahwale.

Maksu saadi mõlematest öömajadest öömaja tarwitamise eest kuu jooksul 48.375 marka. Linna öömajasid tarwitasid kuu jooksul üldse 4071 isikut, nendest meesterahwaid 2453, naisterahwaid 1618.

—g.

Põllumehed,

rehepeksuaeg on ligi, Teie masinad nõuawad korraldamist! Palju meelepaha ja suurt takistust sünnitab katkiste rihmade parandamine kibedal tööajal. Sellepärast ostke ainult kõige paremaid Inglismaa

nahk, balaata, kaamelikarwast

rihmu,

mis müügil on

tarwitajate- ja majandusühisustes

ja

Eesti Tarwitajate Keskühisuse laos,

TALLINNAS, Kalda uul. nr. 24.

7.352 dollarit

liht postmargi eest

wõib iga tergemeelne inimene maksta. — Weel tergemeelsem on see, kes ei lähe täna, 10. augustil tsirkusesse „Kontinentaal" Bim ja Bom'i tuluõhtule.

Nafta leidmise lootused ja uurimised Hiiumaal.

Meie kaastöölise kohapealsed tähelepanekud ja usutlemised eriteadlaste juures.

Nafta loodetawa leinkoha — Waimla mõisa endise omaniku parun Pahleni seletus nafta leinst 12 aasta eest. Keemiline analüüs Dettloffi laboratoorinmis Tallinnas. Riia politehnikumi professori Dossi ja Ameerika-Inglise eriteadlaste lahkuminewad arwamised nafta leinwõimaluste kohta. Insener-keemiker J. Raadik eeldab nafta leidmise wõimalust Hiius umbes 60 sülla sügawuses. Loodetawale leinkohale puurimise traktor toodud. Käsitsi puurimised umbes 40 jala sügawuses naftasarnast wedelikku annud. Nafta leinkoha määramine erilise walgnspildistuse aparaadi abil.

Kuulduseid nafta leidmise wõimalustest Hiius ilmusid ajalehtedesse enam tähelepandawalt umbes paari-kolme aasta eest. Kuid eriteadlased seda küsimust pea sugugi ei selgitanud. Ilmusid aeg-ajalt ainult kohapealsete kirjasaatjate lähemad teated, kuidas kord Waimla mõisa keldris kaewutegemisel nastasegast wett leitud, kuidas 3—4 wenelast kellegi insener Gukassowi algatusel käsitsi naftaaukude puurimisele asunud ja ka midagi nafta- ja weesegu leidnud ning selle tõttu masinate abil päris korralikku puurimist tahtwat algada jne. Kuid näis, nagu waadataks pealinnas selle Hiiu nafta-palawiku peale weidi skeptiliselt, umbusklikult, mille tõttu terwe ettewõte mingi salapärase ja wähesusutawa ilme omas. Seldi ka eriteadlaste ringkonnas, et salkkond ettewõtjaid püüab wäljamaa kapitaliste ukutada, nagu leiduks tõesti naftat Hiius; need annawad raha seni kui lootused kokku warisewad. Nii sobiwat ajutine teenistus ettewõtjaile.

Siin ja seal kuulates selgus aga, et ütsna wähesed niihästi ametlikud kui ka teised eriteadlased lähemalt informeeritud, ehk oma silmaga näinud olid, mis seal Hiius nafta otsimise alal praegu tõepoolest tehtakse. On ju see Hiiu meil wabariigis imelikul kombel mitmekü üsna saladuseline maa, kust ainult wähesed teated wahetewahel ajalehisse wilksatawad. Teisest küljest ei sõanda nende naftaleiu juttude wastu lausa umbusklikule seisukohale asuda, sest alles mõni aasta tagasi näis samasugune lugu meie põlewkiwiga: ei usktud, et sellest midagi kasulikku saab. Nüüd aga kaewatwad põlewkiwi tuhat töölist ja ettewõttes keerlewad miljonid margad.

Kõik need eeldused tõukasid arwamisele, et waja on koha peal oma silmaga-kõrwaga tegutseda ja selgitada, mis selle Hiiu nafta otsimiseks õieti tehtud on. Nii teostus teekond Hiiumaale 5. skp.

Nafta praegune otsimiskoht Hiiumaal.

Haapsalust wiib laewasõidu aurik „Endla" wõi wäike eraaurik „Hiiumaa" „naftawaatajaid" otse Hiiu saarele — Heltermaa sadamasse. Üks odawamatest selletaolistest sõitudest wabariigis: umbes 40-werstaline „ots" kõige „peenemas" klassis — 100 marka. Heltermaalt teeb autoomnibuss korralikka reisusid Keinasse ja Emmastesse, mööda sõites Waimla mõisast — naftapuurimise asukohast.

Heltermaalt Waimla mõisa tuleb punkt 15 kilomeetrit, sõiduhind 160 marka. Sama kauguse eest nõuab woorimees 400 marka. Selle tõttu autol wedu nii pakilt, et ei mahuta sõitjaid sagedasti äragi. Käigus esimest suwe. Kena ja sile ning sirgetwõitu maantee wiib Piihalepa kiriku alt läbi, Hiiu Suurmõisast mööda Waimlasse.

Naftalootuse asend on endise Waimla riiütlimõisa südames. Mõisamaad on asunikkudele jaotatud, ainult mõisa siida kahe normaaltalu suruses on praegu ajutiselt endise omaniku — parun v. Pahleni kasutada.

Esimene nafta leid Waimla mõisas.

Endine mõisaomanik härra Pahlen jutustas nafta leiu kohta lahkelt muu seas järgmist. Tema arwamise järele leiduda siin maa sees kindlasti naftat. Küsimus ainult selles, kas teda nii rohkesti ilmub, et suurema tööstuse ära tasuks. Seda näitawad edaspidised puurimised. Oma tõendusi põhjendas ta järgmiste andmetega. Aastat kaksteist tagasi alganud ta kaewu ehitamist mõisa kööki, mis asub härrastemaja alumisel korral keldritaolises wõlwistikus. Suekaewust weetoomine olnud tülikas. Köögi kaew puuritud umbes 60 jalga sügawaks. Loodetud head, puhast wett saada. Esimene weenauding, mida terwe mõisapere uudsena maitsema tõttanud, olnud silmanähes üsna selge, kuid üllatawalt petrooleumi maiguga ja lõhnaga. Arwatud, et wahest ehk ämber kuidagi õliga määrdinud. Toodud uus riist, pestud hoolega — kuid ikka sama lugu: weel lausa petrooleumi maik ja lõhn. Pumbatud kaew tühjaks, lootes, et tuleb ehk pärastpoole pähas wesi. Tagajärg nagu ennegi. Ämbritäiena selgima jäetult, walgunud weele umbes 3 tolli paksune tumedam õlikujuline kord peale, mis tuletiku lähenemisel plahwatanud. Põlenud lausa suure leegiga. Proowitud mitu korda. Tulesammas paisanud wahest wastu köögi lage. Sellest õlisegasest weest saatnud mõisaomanik Pahlen proowid Tallinna Dettloffi laboratooriumi. Analüüs tõendanud, et leitud põlew õlitaoline ollus olewat p ü r o n a f t a. Peale hariliku fraktsioneerimise (lahutusprotsessi) wõidud laboratooriumis seda wedelikku p e t r o o l e u m i n a lambis põletada.

Kuna kaewu tegemine mõisa keldris äpardanud, ennustanud selle wastu üllatawleid eriteadlaste poole pöörama. Mõisaomaniku Pahleni palwe peale selgitanud selleaegne Riia politehnikumi professor D o s s, et tema k a h t l e w a l t waatab nafta leiu wõimaluste peale Hiiumaal, sest Hiiumaa kuuluwat wördlemisi hilisemasse geoloogilisse moodustusse (formatsiooni), milline põhjus nafta olemasolu siin ei lubawat tõendada. Pööratud siis mõne Inglise ja Ameerika (nendes maades leidub naftat) õpetlase poole, kes aga wastupidiseid arwamisi wäljendanud, pidades nafta leidmist Hiius wõimalikuks, sest Hiiumaa iga ulatawat juba enne-jääaegsesse järku.

Algaw ilmasõda katkestanud edaspidised uurimised.

Saksa okkupatsiooni ajal tekkinud jällegi tegutsema panew huwi nafta leiu kohta. Sakslased alganud Waimlas puurimisi. Wõetud mitmed proowid ja saadetud Saksamaale, kus aga kuuldawasti neist proowidest naftat liig wähepoole leitud ja selle tõttu kardetud siin suuremaid puurimisi käsile wõtta. Wõib olla ka, et sakslased enda kadu Waltimail aimasid ja sel põhjusel asja laiemal ulatusel teostama ei hakanud. Igatahes ei ole puurimised kuigi sügawale ulatanud.

Huwi nafta leiu wõimaluste suhtes Hiiumaal loitis uuesti peale wabadussõda. Mingi Belgia ettewõtjate ühingu esitajana nõutas walitsuselt siia uurimisluba keegi Wene insener Gukassow, kes kohale ilmus ühe abilise ja tehnikeriga. Mõnelt poolt seletatakse, et Inglise ja Belgia suurpangad ning suurtööstuse ettewõtted määrawat iga aasta mingisugused summad igaühe uurimiste ja uute leiduste saawutamise otstarbel, eriti madala waluutaga maadel, kus juba mõnetuhande Inglise naela eest midagi wõib liikuma panna. Kui läheb raha kaduma — pole see mõnituhat naela suur õnnetus, kui aga midagi sigineb wõi leidub, asub nimetatud Inglise wõi Belgia ühing kohe asja ettetsa, kus siis endised kahjud tasa tehakse. Niisuguste „õnneloosi" summadega alganudki Gukassow tegewusi. Näidanud kohalesõudes tõendusi umbes 3 miljoni marga kohta.

Riigikogu ja politseiteenijate ühingu einelaudade trahterimaksu alla panemine.

Linna rahaasjanduse komisjon esitab linnawalitsusele järelpärimise, milles teateid nõuab selle kohta, kas riigikogu- ja politseiteenijate ühingu einelaud, kus alkoholiliste jookidega kaubeldakse, linnale trahterimaksu maksawad wõi mitte.

Niisugusel korral, kui nimetatud einelauad trahterimaksust wabastatud on, tahab rahaasjanduse komisjon korraldust läbiwiia, mille järele tähendatud einelauad üldiselt makswate trahterimaksude määruste põhjal maksu alla arwatakse. —c—

Suurema maa-ala omandamine linnale.

Keegi Trumm esines linnawalitsusele teadaandega, et tema tahab Narwa mnt. nr. 82 asuwat 1000 ruutsülla suurust krunti selle praeguselt omanikult ära osta ja palus linnawalitsust, et wiimane ostu eesõigusest ära ütleks.

Linna rahaasjanduse komisjon leidis, et tähendatud krundi linnale ostmine praegu sugugi tarwilik pole ja palus linnawalitsust, et wiimane komisjoni ettepanekuga ühineks.

Linnawalitsus asus aga seisukohale, et krundi ostmine linnale soodsate ostutingimiste tõttu wäga kasulik on ja esitab wolikogule omalt poolt wastawa ettepaneku. Krundi eest nõutakse 1.400.000 marka, s. o. 100 marka ruutsüllast. —c—

Linna päralt olewad wabad maa-alad.

Linna päralt on praegu rida suuremaid maaalasid, mida linn ise ei kasuta ja missugused selle tagajärjel eraisikutele rendile tahetakse anda.

Tähendatud maaalad asuwad Warsaallika, Baltiski maantee, kitsaroopalise raudtee peajaama ja Kopli uulitsa piirkonnas. —c—

Kruntide ümberplaneerimine sünnib tulewikus kindlate

Tänini oli kord maksew, mille järele suuremate kruntide omanikud, oma päralt olewaid suuremaid krunte oma äranägemise järele ümberplaneerida ja tükeldada wõisid.

Selle korralduse tagajärjel on kruntide tükeldamise ja ümberplaneerimise juures mitmesuguseid soowimata wäärnähtusi ette tulnud.

Et tulewikus igasuguseid wäärnähtusi, mis kruntide tükeldamise juures ette wõiksid tulla ära hoida, asus linnawalitsus seisukohale, mille järele kõikide linna piirkonnas asuwate wabade kruntide ümberplaneerimist ja tükeldamist alles siis ette wõib wõtta, kui sellest linnawalitsusele teatatud ja tükeldamiseks ehk ümberplaneerimiseks wiimase poolt nõusolek saadud, ühtlasi sünnib tulewikus kruntide tükeldamine linnawalitsuse poolt wäljatöötatud kindla kawa järgi. Kruntide tükeldamiseks linnawalitsus enne luba ei anna, kui krundi piirkonnas olewad puudused kõrwaldatud on. —c—

Lastekaitseühing tahab lahtist hoolekannet korraldada.

Kuna lastekaitse ühingu abitarwitajate arw järjekindlalt kaswab, siis ei ole ühingul praeguste olude juures wõimalik kõiki abitarwitajaid lapsi ühingule alluwatesse lastehoidudesse paigutada, mille tagajärjel paljud abisoowijate palwed rahuldamata peawad jääma.

Et sellest üle saada, tahab lastekaitse ühing lähemal ajal lahtist hoolekannet oma tegewuse kawasse wõtta.

Lahtiseid hoolealuseid püütakse aidata rahalise abiandmisega. —c—

Auto- ja mootorrataste omanikkude ja juhtide koosolek.

8. augustil oli üldine Tallinna autode ja mootorrataste omanikkude ja juhtide koosolek kokku kutsutud. Koosoleku kokkukutsumise põhjuses oli Tallinnas makswusel olewate sundusliste määruste täitmise ja nende kohta seisukoha wõtmise küsimus. Koosolekule olid tulnud peale 110 isiku, juhatas Andreesen. Enne koosoleku algust austati lahkunud mootorrattajuhi Krastingi mälestust püstitõusmisega.

Koosolekul kanti ette „R. Teatajas" wäljakuulutatud sunduslik määrus weo- ja sõiduriistade liikumise kohta Tallinnas. Määrus loeti üksikute paragrahwide kaupa ette, missugustele läbirääkimised järgnesid, kus mitmesugused parandused ja täiendused ette wõeti.

Pikemaid waielusi ja mõttewahetusi kutsus esile tähendatud määrustes leiduw punkt, milles kindlaks määratud on, missuguste uulitsate kaudu on sõiduriistadel lubatud Balti jaama poole sõita, missuguste kaudu sealt linnapoole. Nõhutati nähtust, et paljud woorimehed ja teised weoriistad sellest määrusest kinni ei pea, mis kitsastel uulitsatel aga autojuhtide seisukorra õige raskeks teeb. Wõeti wastu otsus, milles tarwilikuks tunnistati linnawalitsuse ees samme astuda, et tähendatud määrus ka tähendatud weo- ja sõiduriistade kohta maksew oleks ja selle täitmise peale nende poolt rohkem rõhku pandaks. Edasi wõeti otsus wastu, milles tarwilikuks tunnistatakse

rahwuswaheliste märkide wäljapanemine uulitsate nurkadele,

missugused ära näitaksid, missugustesse uulitsatesse sissesõitmine ja missugustest läbisõitmine keelatud. Sarnased märgid on wäljamail mitmel pool tarwitusele wõetud ning kergendawad tuntawalt sõidu- ja weoriistade korralikku liikumist uulitsatel. Märkide wäljatöötamine ja üleseadmine jääks wastawa ametiasutuse hooleks. Wäljatöötamisest wõtawad osa ka autoomanikkude ja juhtide esitajad.

Järgnewatel arutustel otsustati linnawalitsuse ees soowi awaldada, et tulewikus kõigilt autode ja mootorrataste juhtidelt enne sõidunumbri wäljaandmist makswate sundusliste weo- ja sõiduriistade liikumise määruse tundmist nõutakse.

Lõpupoole tõstis elawaid läbirääkimisi esile Tallinna politseiülema korraldus kohalikkudele politseiametnikkudele ja kordnikkudele autode seismapanemise korra kohta uulitsatel. Otsustati nõuda, et tulewikus igasugused protokollid ainult tunnistajate juuresolekul kokku seataks, kes tõendada wõiksid, et autojuht tõesti üle lubatud kiirusega sõitnud ja esimese märguandmise peale seisma pole jäänud. Tähendatud küsimus tõsteti kõne alla asjaolu pärast, et mõnede autojuhtide peale protokollid olla tehtud, kuna nad lubatud kiirusega sõitnud.

Lõpuks waliti kolmeliikmeline komisjon, kellele ülesandeks tehti ühes autoomanikkude ühisuste esitajatega wastawate walitsusasutuste ees samme astuda, et koosolekul esile toodud soowiawaldused ka maksma pannaks. Komisjoni waliti hrad Müürsepp, Poller ja Alt —a.

Sport.

Jalgpalli wõistlus

trükitööliste A ja „Flora" C meeskondade wahel peeti 7. aug. s. a. tagajärjega 2:0 (0:0) „Flora" ja nurgalöökide wahekord 4:3 trükitööliste kasuks, missugune tagajärg noortele ülihea on. Trükitööliste meeskonnas mängisid kaasa kaks paremat A klassi mängijat w. s. „Sport'ist".

Õnnetused ja kuritööd.

Õnnetus kiwilõhkumise juures.

). skp. hakkas keegi Lihula wallas Petaalupe külas elutsew 17-aastane poisike August K. kiwe lõhkuma, kusjuures tal hooletult lõhkeainega ümber käies, kiwi laadides lahti läks. Kiwi purustas poisikesel pahema käe wäikse sõrme ning selle ümbruses olewad lihased kuni kondini.

P. K.

Laewaliigu teated.

Sisse jõudsid 9. aug.

Soome aurik „Lyra" Helsingist tühjalt, wõtab nõuk. Wene wilja peale, Soome aurik „Ebba Munck" Helsingist reisijate, posti- ja segakaubaga; Prantsuse aurik „Candelec" Havrest segakaubaga; Eesti aurik „Wasa" Helsingist reisijate ja segakaubaga, Eesti aurik „Torm" Wiibursist tühjalt.

Wälja sõitsid:

Saksa aurik „Strauss" Königsbergi segakaubaga, Soome aurik „Viola" Helsingi reisijate, posti ja segakaubaga, Saksa aurik „Hela" Stettini reisijate ja segakaubaga, Eesti purjelaew „Oiwa" Helsingi tühjalt.

Mis ettewõtjad ise seletawad.

Peategelane inf. Gukassow jäänud kewadel haigeks ja sõitnud wäljamaale terwist parandama. Koha peal Waimla mõisas elutsewad praegu tema abiline ühe tehnikeriga. Umbkeelsed mehed. Annawad seletusi Wene keeles. Elawad nähtawasti jõukalt, sõidawad oma hobustega jne. Abilise seletuse järele uskuwat inf. Gukassow kindlalt nafta leiu wõimalust. Käsitsi puurimisi tehtud minewal sügisel Waimla mõisa läheduses ja kaugemal Leelu külas ning Luidja rannas. Puuraugud ulatanud kuni 46 jala sügawuseni. Neist wäljapumbatud weele kogunenud warsti õhukest-wõitu õlikord peale, millesse kastetud riidetükid põlema plahwatanud, kuna wesi tugewasti nafta-taoliselt lõhnanud. Teepeal kuulsime jama seletust ka auriku „Hiiumaa" kaptenilt, kellele naftakaewu puurmeister — üks Kassari saare mees nii jutustanud. Praegu otsitakse inf. Gukassowile asemikku, kelle juhatusel puurimistööd wõiks jatkata.

Mis Waimlas nafta uurimistöödest näha.

Praegu, inf. Gukassowi äraolekul seisab töö täielikult. Waimla mõisa sattudes ei leia wõhik ilma seletamata midagi, mis pildistaks mõnda tehnilist sisseseadet wõi erilist nähtust nafta otsimise tõendusena. Mõisal harilik „ülewõetu" ilme: laokile ja lagunema löönud hooned, hiigla küünid ja karjalaudad, rohtunud mõisaõue, kurwailmeline härrastemaja. Põldudel lokkawad aga üsna kenad wiljad. Tulewase naftatööstuse (?) iduna on ehitatud paarisaja sammu kaugusele härrastemajast laudadest kuuritaoline hoone 6—7 siilda pikk, 3—4 lai, umbes wiiesülla kõrguse laud-korstnaga — tüübiline Baku naftaallika majake. Sellesse kuuri kawatsetakse lähemal ajal asendada puurimise masin (puurimise traktor) ja algada siin puurimist 10-tollilises läbimõõdus (diameetris). Puurimis-majake asub madalal sawipinnalisel maa-alal nisupõllu ääres. Uksed lukutatud. Puurimise traktor (Ameerika töö) ise seisab mõisa õues puude warjul, kohale asendamata. Selle traktori on Gukassow meie sõjaministeeriumilt rentinud ja äraparandada lasknud. Umbes 15 hobuse jõuline. Töötamiseks praegu joones. Need on seekord ainukesed tehnilised tunnustused nafta otsimise algusest Hiius.

Seega wõib rääkida pea ainult kawatsustest ja lootustest. Päris uurimistöid on aga toimetatud senni üsna primitiiwselt. Ei olewat ka kindel, kas wäljamaa rahamehed tahawad siin miljoneid (kuigi Eesti omi) maa sisse puurida „pimeda õnne" peale wõi mitte. Kuid suured leidused käiwad tihti ka imelikku rada.

Kas eelbawad teaduslised andmed nafta leidmise wõimalust Hiiumaal?

Teaduslist kirjandust nafta leiu suhtes eriti Hiiumaa suhtes leidub hoopis wähe, samuti ka maapinna geoloogilise uurimise kohta. Waimla mõisa lähikonna pinnakoostuse moodustab siluuri ladestu (wanemate geoloogide ülem-siluuri ladestu) Ratküla lade, kujundades hallika dolomiit-lubjakiwi, mis hästi kihistatud. Üksikute kihtide paksus 7,5—20,5 cm. Nimetatud ladestu ei sisalda geoloogide arwates naftat juuremal määral, kuna teda harilikult leitakse bituminoosses sawi-kildkiwis, suuremalt osalt aga kirjuwärwilistes segakihilistes liiwakiwis konglomeraadiga. Kuid wõid leiduda naftat ka settekiwi liikides mitmesuurusliste soontena.

Nii wõimaldawad oletada nafta olemasolu Hiiusaarel muusaeas põlewa gaasi ilmumine Kokskäri saarel, põlewkiwi mõnel pool mannermaal jne. Arwatakse, et maa seest wäljapurskaw põlew gaas just nafta sisaldust tõendab ja tema peal lasub.

Nii oleks teaduse andmete nõjal raske otsustada, kas leidub Hiius naftat, wõi mitte. Wõimalik, et leidub. Wähesel wiisil leidnud inf. Gukassow Hiius ka põlewat kiwi.

Nafta leikoha määramise aparaat.

Riigi keemilaboratooriumi eriteadlane insener-keemiker Raadik (Riia politehnikumi lõpetanud), on Eestis naftaleiu uurimisi toimetanud. Waremalt on härra Raadik Baku naftatööstuses kauemat aega teeninud. Usub kindlasti, et Eestis ja eriti Hiiu saarel naftat leidub. Aasta kolme eest käinud ta, nagu ise seletab, professor Pshenitsõniga Hiiumaal naftaleidmise wõimalusi uurimas. Teinud eriliselt selleks konstrueeritud aparaadi abil kindlaks, et Hiius naftat 60 siilla sügawusel peab leiduma. Peale seda toimetanud ta uurimisi ka Narwa ja Tallinna ümbruses, kus ka nafta olemasolu eeldada wõiks umbes 150 siilla sügawusel, Narwa lähedal nagu Hiiuski 60 sülla sügawusel, Hiiumaal Waimla mõisa lähedal leiduwat naftat kolmes maakihis: kohati liiwa-kiwi naftaga läbi imbunud, kohati naftat terwe bassein. Ka käsitsi puurimisel on nad sel puhul midagi õli järele lõhnawat wee- ja õliwedelikku leidnud, mille kohta laboratooriumis kindlale otsusele pole jõutud, kas on see nafta wõi nafta jätised.

Inf. Raadik'u seletuse järgi olewat tema leiu-aparaadi konstruktsiooni põhimõte lihtne. Niisugune aparaat arenenud juba wanast-ajast. Tema kohta leidnwat Londonis kuningliku mäeuurimise selt. raamatukogus terwe suur kirjandus. Joonistuste järgi otsustades koostub leiu-masin päewapildi aparaadist, elektro-magneedist ja pendlist. Üleswõtmise aparaat, kui ka elektromagneet asendatakse piistloodis maapinnale. Nafta kiired panewad pendli liikuma. Ühenduses elektro-magneediga pildistuwad klaasile nafta kiirtest ühetaolised kolnumurgad, mille abil leikoha sügawus matemaatiliselt wälja arwatakse.

Nimetatud leiu-aparaadiga alganud inf. Raadik töötamist juba Wenemaal 1910. a. Kaukaasias j. m. proowitud teda mitmel puhul ja leitud, et wäga tundelikult töötab ja nafta asukoha sügawuse täpsalt kindlaks määrab. Ka olewat selle aparaadiga wõimalik maakihte ja nende paksust teada saada. Aparaati proowitud ka inf. Raadik'u äraolekul, kuna see pärast päewapildi plaatede järgi õiged resultaadid arwestanud kui aga leiuaparaat olnud õieti asendatud (püstloodis).

Hra Raadik on Belgia seltsilt, kelle ettewõttel inf. Gukassow Waimla mõisas töötab, kutse saanud nende teenistusse astuda ja kindlaks määrata, kus kohas puurimisi wõiks algada.

Inf. Raadik'u arwamise järgi olekšid nafta-tööstuse tinginised Hiius wõrdlemisi kerged ja odawad, peaasjalikult wähese sügawuse tõttu. Tuleb ju nafta ainult wähestes kohtades maapinnale, tekitades nõndanimetatud nafta-järwekesi, näit. Sahalini-saarel. Harilikult lasub ta suuremas ehk wähemas sügawuses, imbudes liiwasse ehk kogunedes maa-alustesse koobastesse ja pragudesse.

Nafta puurkaewud ulatawad mõnes kohimme korda Hiiumaa leiusügawusest ette, has kuni wersta sügawuseni, mis kuna puurimistöö suuremas sügawuses mitmekordselt raskeneb. Ka Eestile sarnases kliimas on muijal riikides naftat leitud.

Kohaliste elanikkude arwamised nafta leiu wõimalustest.

Nafta otsimise lugu õhutab elawat kõneainet Hiiumaal. Juba Haapsalust teeleminnes westab „Hiiumaa" kapten sellest mõndagi, kuna laeval üks ja teine naftajutule lisa annab. Mõni teab koguni, nagu olekšid eestlased juba pagana-usu ajal Hiius naftast ohwerituld teinud just nagu Kaukaasuseski sellekohases templis. Nafta imbunud maapinnale. Jutu põhitoonist aga helgib siiski märgataw umbusaldus. Esiteks sellepärast, miks uurimist nii wäikselt ja primitiiwselt toimetatakse — tähendab ettewõtjatel pole asjasse tõsist usku, teiseks, et riigi walitsus asjast hiidlaste nähes sugugi huwitatud pole, et asja umbwenelased ajawad jne. J. P—l.

Siseriigist.

Wirumaalt.

Wiru maakonna üliöpilaspäew peetakse Tartus.

Wiru maakonna üliöpilaspäewa kawatseti juulikuul Sillamäel pidada; et aga tarwilist arwu liikmeid kokku ei tulnud, lükati see edasi 6. augusti peale. Nimetatud päewal oli kõigest 12 liiget koos, nii et ka sel korral koosolek pidamata jäi.

Nüüd on juhatuse poolt otsustatud Wiru maakonna üliöpilaspäewa eelolewa septembri alaul Tartus ära pidada.

Rukis küpseb.

Rukis, mis kõrgematel kohtadel ning maas ei ole, on päikesepaiste mõjul õige tuntawalt walgeks muutunud. —mfn—

Waarikad walmis.

Waarikad on juba Wirumaal mitmes kohas walmis, kuid üldiselt on k. o. aastal waarikaid wähe, mille tõttu hinnad arwatawasti kaunis kõrgele püsima jäämad.

Maasikate hooaeg on mööda

ja Wiru suwitusrandades nõutakse aiamaasikate toobist 100 marga ümber. Mustika toobist nõutakse 23—25 marka. —mfn.—

Kalu wähe.

Wirurannas on räimesaak wiimasel nädalal wõrdlemisi kehw. Ajapuudusel ei saa kalamehed ka iga päew merel käia, sest ilusamad ilmad kuluwad heinategemiseks ära, nii et wärskeid räimi üldse raske on saada ja hinnad tõusewad. —mfn—

Wesi jõgedes tuntawalt tõusnud.

Läinud kuu lõpul oli wesi jõgedes õige madal ning wäikesemad ojad ähwardasid kuiwaks jääda, praegu on aga wesi jõgedes ja ojades suure wihma tõttu tuntawalt tõusnud. —mfn—

Eesti karskusliit Wirumaa seltsidele 81.500 marka toetust annud.

Eesti karskusliidu poolt on k. o. aastal Wirumaa seltsid kogusummas 81.500 marka toetust saanud. Üksikute seltside järgi on saanud: 1) Narwa karskusselts „Wõitleja" — 50.000 mrk. 2) Narooma-Jõesuu karskusselts „Kalju" — 20.000 mrk. 3) Waiwara karskusselts „Kiilwaja" —7.500 mrk. 4) Jaama „Nikolai" kirikuraamatukogu — 3000 mrk. ja 5) „Salla-Tammiku" raamatukogu — 1000 mrk. —mfn.

Kopsuhaigeid lapsi rohkesti.

Waiwara jaoskonnaarstile allutates koolides oli läinud aastal õige rohkesti kopsu- ja isegi tüsikusehaigeid lapsi. Kaks last saadeti ka Narwa-Jõesuu laste koloniisse et kosuda sügiseks koolimineku ajaks.

Suguhaiguste arstimise toetusraha saamiseks

pööras Waiwara jaoskonna arst palwega sama walla walitsuse poole, põhjendades asjaoluga, et suguhaiguse laialilaguneemist märgata ning paljudel haigetel wõimata ise kulusid kanda olewat.

Wallawalitsus on asjaga põhimõtteliselt nõus, kuid et sellekohased summad puuduwad, otsustati palwe edasi saata maakonna walitsusesse. —mfn.

Sünnitusabi wõimaldamine Narooma ümbruse waldadele.

Wiru maakonnawalitsuse poolt on Peetri, Narooma, Kose ja Joala waldade tarwis ämmaemand ametisse seatud, kes on kohustatud sünnitajatele abi andma maksuta. Wäljasõidud kohtadele sünniwad sõidu kulu eest.

Ämmaemandaks on walitud M. Landberg kelle alaline asukoht Narwa jääb.

Annetus Jõhwi tuletõrjujate seltsile.

Jõhwi wabatahtlikkude tuletõrjujate seltsile tema 40-aastase juubeli puhul annetas kohalik pank 10.000 marka. Annetatud raha läheb uue autopritsi ostmise kapitaalile lisaks. —mfn.—

Läänemaalt.

Elu-olu Märjamaal.

Heinatöö on peaaegu igal-pool pooleli, nida just wihma arwele tuleb panna. Mitmel põllupidajal on loogu kümnete tiinude wiisi maas, kuid üles wõtta ei saa. Muidu on hein ilusam, kui läinud aastal.

Rukis ja talinisu on keskmine. Et õitsemise aeg ilus oli, on loota ka, et tera hea saab. Kui ilmad aga paranewad, tuleks warsti lõikusele asuda. Kahju rukkile teewad liigsed wihmad, mis kõrre maha lööb.

Täbar lugu on odraga. Oder on wilets ja kolletanud. Nohkem rahul wõib kaera ja segawiljaga olla.

Kartulid on keskmised. Kewadel olid nad küll wisad üles tõusma, kuid nüüd on asi paranenud. Warasemad sordid juba õitsewad.

Aia- ja juurewilja lootused on wiletsad. Õunapuud on enamasti tühjad. Ka ei ole asi parem teiste wiljapuudega. Heale juurewilja saagi lootusele tõmbas hiline kewade kriipsu peale. Pärast ilmusid putukad, kes omakorda juurewiljale kahju tegid. Wihmaste ilmadega on küll putukad ära kadunud.

Mesilastega wõib tänawu rahul olla. Kes nende eest ikka hoolitses, sai ka rahuloldawa saagi.

Muret teeb põllupidajatele tööliste muretsemine. Ka nõuawad nad kõrgeid tööpalkasid, nii et mitmed põllupidajad on sunnitud ainult oma tööjõuga läbi ajama.

Seltskonna elu Märjamaal on soigus, milles muidugi omajagu süüdi kibe heinaaeg on. Seltsisid on tükki kümme, kuid tegutsemine neis on wäike. Loodetakse, et Märjamaa põllutöönäitus rohkem elawust toob.

Märjamaal töötab ainus meierei piima ümber käsitsi, sest piimatoojate arw wäikene on.

Koolidest kõige suurem on Märjamaa 6-kl. algkool. Läinud õppeaastal töötas nimetatud koolis 7 kooliõpetajat 266 õpilasega.

Puudus tundub siin korralikust raamatukogust ja lugemislaust. Muidu loetakse ajakirjandust Märjamaa ümbruses keskmiselt.

Postikorralduse üle ei saa nuriseda. Posti tuuakse ligemast Riisepere jaamast Märjamaale korralikult 6 korda nädalas. Ühendust Märjamaa ja Riisepere wahel peawad 2 omnibussi.

Märjamaa ümbruses on joomine rohkesti maad wõtnud. Joodikuid on iseäranis rohkesti pidudel näha, kus selletõttu ebakohased nähtused ilmsiks tulewad. R—s.

Wähe metsamarju.

Tänawu on metsamarju wähem, kui läinud aastal. Ainult maasikaid on wiimastel päewadel rohkem müügile toodud. Maal nõutakse maasika toobist 15 marka. Pohlasid loodetakse rohkem saada. R—s.

Wiljandimaalt.

Suur torm

ühes päewapikkuse wihmasajuga läks üle Põltsamaa ümbruse 4. aug.

Kahju, mida tuul teinud, pole wäike. Pea igal pool, kus wähegi tugewamad taliwiljad, on need tuulest segi paisatud ja wihmast maha lööd. Aedades puistas ta õunu maha, kuna aiaerne kõige orkidega pahupidi pööras. Iseäranis suur on aga laastamisetöö metsades, kus maru mitte wähe puid maha murdnud pole. Kohaliku alewi parkides wõib hiiglawanu pärnasid ja paari suurt tammegi jalgteedel murtuna lamamas näha. —d.

Tulumaksulehed

on Wiljandi 2. jaoskonna maksuinspektori poolt wälja saadetud. Maksumaksjad on kohustatud neile määratud summad ära tasuma E. panga osakondadesse ehk alewi- wõi wallawalitsustesse 1. poole 31. okt., 2. poole 31. detf. s. a. Protestide sisseandmise wiimane tähtaeg on 31. aug. —d.

Marutõbe hädaoht Tuhalaanes.

Tuhalaane ümbrust peeti pikemat aega marutõbe kahtlaseks, mille puhul koerte kinnipidamise käsk maksew oli.

Wiimane keeld läppes juuli algul. Kuid augusti algul pandi jällegi koerte kinnipidamise käsk maksma, sest naabrivaldades olewat marutõbe kahtlasi koeri ringi hulkumas nähtud. Lembit.

Elanikkude arw Wiljandis 1. augustil s. a.

Wiljandi linnas on 1. augustiks järgmistest rahwustest isikuid registreeritud: Eestlasi — 9856 (meester. 4538 ja naister. 5918); wenelasi — 248; sakslasi — 269; juute — 126; lätlasi — 44; poolakaid — 8; soomlasi — 8; taanlasi — 2; teistest rahwustest — 24. Kokku on 10,590 elanikku, nendest 4960 meester. ja 5630 naisterahwast. Vhm.

Uulitsa prügitamine Põltsamaa alewis

on laiemas ulatuses käimas. Tegemise alla tulewad uulitsad, mis senini täiesti prügitamata. Tööde tarwis weetakse kohalikust jõest kruusa ja jämedat paeprügi, kuna töö wististi jällegi endiste aastate eeskujul wenelaste kätte läheb.

Seega kaowad kewadised ja sügisesed porimüllad, kust elanikud pea ainult lootsikuga wihmasadude ajal wälja pääsesid..

Tegelikkude töode wõistlused Wiljandi näitusel.

Tänawu sügisel Wiljandi näitusel korraldakse töowõistlusi kündmises, kraawikaewamises, lüpsmises ja peale selle kawatseb E. Tori-Roadsteri hobusekaswatuse selts hobuste weo, rautamise ja puhastamise wõistlusi korraldada.

Praegune aeg nõuab inimeselt, et tema oma tööd hästi ja põhjalikult tunneks ja oleks nii ütelda meister omal alal. Tööoskuse ja tundmise arendamine on meil põlluharija rahwa juures wäga suure tähtsusega ja selle edendamise üheks mõjuwamaks abinõuks on just tegelikkude töode wõistlused, nagu seda spordialal sporditõistlused on. Meil hinnatakse inimest tihti selle järele, kuidas tema jalad tantsusaalis tantsides keerlewad, kuna tööoskus ja tundmine kõrwaliseks asjaks jääb. Nüüd aga peab see ümberpöördult olema ja sellepärast teie wahwamad künnimehed, kraawikaewajad, lüpsjad, hobuserautajad jne. astuge wõistlusele tänawusel Wiljandi näitusel ja näidake oma wõimist töötegemises ning oskuses, sest wõitjate töö saab wääriliselt auhinnaga kroonitud.

Need, kes oma wahwust on näidanud tööoskuses, saawad muidugi lugupeetawateks isikuteks ning rahwale tuntawaks ja igatahes ei lase ka terased neiud oma pilku nendest noortestmeestest mööda minna, kes oma wõimisi on tööoskuses üles näidahesilma wahele

nud ja nooredmehed ei jäta ka neidusid kahe silma wahele, kes nobedad ja wahwasti on wõistelnud oma tööaladel. Jul.

Walgamaalt.

Näitemüük.

Restu-Madisel korraldas Urwaste „Siiriuse" selts 5. aug. näitemüügi ja piduõhtu.

Näitemüügil oli wäga mitmesuguseid asju, kuid rahwas oli ostmise wastu üksküüne, nii et asjad enamasti odawamalt wälja müüdi, kui nad hinnatud olid.

Et einelaud alkoholiga, siis oli pidul õige rohkesti joobnuid näha. Ome.

Heinategu wenib pikale.

Alalised sajud takistawad heinatööd. Niidud on mitmel pool weega ülenujutatud, nii et ligigi ei pääse. Hein aga muutub kõwaks ja ühes sellega ka liiga puiseks. Ome.

Tartumaalt.

Noore karja näitus lubatud.

Põllutööministeeriumi põllumajanduse peawalitsuse poolt on E. Hollandi-Fr. karja kaswatuse seltsile luba antud noore karja näitust pidada Wõnnu kiriku juures põllumeeste seltsi aias 21. oktoobril s. a. —as.

Sildade ja trunpide korraldamine Saare wallas.

Saare wallanõukogu otsustas „Kääpa" ja „Sandi" sildade parandustööd wäljapakkuda, kuna wäikesemad sillad küüdikorras korda seatakse, „Kääpa" sillale tuleb täiesti uus kaan peale panna ja plangid peale liiiia, kuna „Sandi" sillale aga uued kastid tulewad teha, kaan panna ja plngid peale liiiia. —t—

Saare walla magasiaida kasutamisest.

Saare walla magasiait seisab praegu walla poolt kasutamata ja ei ole ettenähtud, et teda ka tulewikus tarwis läheb, kuna aga magasiaida katus praegu wiibimata wärwimist tarwitab, mis muidugi wallalt teatawat kulu nõuab.

Wiimasel wallanõukogu koosolekul oli magasiaida kasutamise küsimus päewakorras kus leiti, et kõige sündsam oleks seda hoonet mõne kohaliku seltsi kasutada anda tingimisega, et see katuse ära wärwib ja maja korras hoiab. Selleks arwati kõige kohasem põllumeeste selts olewat, kuid koosolekul puudus seltsi esitaja, mikspärast ei saadud kindlat seisukohta wõtta. Otsustati ainult Saare põllumeeste seltsile ettepanek teha. —t—

Elwa alewi terwishoiu määrused,

mis oleks terwishoiu komisjoni poolt kokku seatud, wõeti käesolewa kuu algul wolikogu poolt wastu.

Määrused olekfid liihidalt järgmised:

Iga krundi- ja majaomanik on kohustatud õued ja oma krundi kohal olewa poole tänawat puhta ja korras hoidma. Prügi- ja mustaweo tarwis peawad olema hoowides solgiwee - augud, mis pealt kinni kaetud. Wäljakäigu kohad peawad olema korras ja puhtad ning warustatud kaante ja tõmbetorudega. Joogiwee kaewud peawad seest- ja wäljastpoolt korras ja puhtad olema Sõnniku koormad ja wäljaweo kastid peawad wedamise ajal kinni kaetud olema. Hobused peawad seotud olema selleks määratud käsipuude külge ehk aetud sissesõidu hoowi. Kõnniteedele, platsidele, parkidesse ja teeäärsetesse kraawidesse on keelatud loomi lasta ning neid seal karjatada. —t—

Wõrumaalt.

Korteri - kriis

annab ennast ka Wõrus tunda, iseärants sügisel, kui õpilased maalt linna tulewad. Üksikuid tube ei ole kusagilt saada ja kuigi on, siis nõutakse selle eest were hinda. Õpilased käiwad terwe linna läbi enne kui leiawad mõne wiletsa korteri; mille eest ka kaunis soolane hind wõetakse.

Nüüd on linnawalitsus selle peale tähelpanu pööranud ning ehitab ühe maja, kuna eraisikud katsuwad ka jõudumööda hooneid juure ehitada, nii et tulewikus peaks korteri-kriis lahenduma. Leska.

Saartelt.

Tugew wihmasadu Hiiu-Keinas.

Juba warem kaebasid põllumehed liig rohke niiskuse üle, mis wiljadele kahjulik oli ja heinatööd takistas, kuid sellele lisaks sadas weel 1. ja 2. augustil ligi 24 tundi kõwa wihma, mis jõed ja kraawid ääreni täitis, teed läbipääsemataks muutis, sildasid lõhkus ja madalamad põllud ja heinamaad weega otse üleujutas. Ühes sajuga oli ka torm, mis puid ja aedasid maha liikkas, wilja põldudel segamini pekksis ja weel muudki kahju tegi. See sadu teeb põllumeestele palju muret, sest et wiljapõldusid ja iseäranis weel kartulid liig rohke niiskus ähwardab, kuna ka heinatöö paiguti otse wõimata on.

Odra seijukord

on wiimastel päewadel mitmelpool tuntawalt paranenud, nii et paljud kolletama hõnud wiljawäljad uuesti haljendama on hakanud. Arwatakse, et wiimased wihmased ja wilud ilmad nende tõukusid häwitanud on. Daele.

Perenaised, triikige kodus!

A-S. „ODOR'i" wedelik klantsiriikimise appretuuriga.

Lihtne käsituswiis. — Annab pesule kõige parema läike. — Saadawal igas — — wastawas kaupluses. — —

Toimet. saadetud kirjandus.

„Põllumees" nr. 14 on ilmunud järgmise sisuga: Põllumees — oma õnne sepp, J. Hünerson — Hobuse rautamisest ja rautajatest. Instr. A. Lillo — Soome wärwi walmistamisest. — Mõnda sigadest. J. Ottok. — Kanapoegade söötmisest, Instruktor R. Poola. — Wiljapuude haigused. Risto Reim. — Kesa harimine liiwamaal. Põllumees Ed. Wils. — Juhtnöör hobuste suguraamatu usaldusmeeste tegewuse kohta. — Aianduse ja mesinduse näitus. — Kolmas seemnewilja näitus. — Küsimised ja wastused. — Kuulutused.

Majandusline elu.

Passiivne kaubabilans.

Krediitide ja tollide poliitika.

Meie kaubabilansi suur passiivsus läinud poole-aasta jooksul on wiimasel ajal enese peale tõsist tähelpanu pööranud. Paha kõrwaldamiseks on otsustatud ehk kawatset. mitmet kunstlist abinõu tarwitusele wõtta, muu hulgas tollide kõrgend. abil kodumaa tööstust turu nõuete rahuldamiseks laiemal määral ära kasutada ja Eesti pangas uute krediitide kitsendamine, et ära hoida suuremal arwul wäljamaa waluuta ostmist ning selle arwel sisseweo teostamist. Kui nüüd neid kahte abinõu ligemalt analüüseerida, siis peame kahjuks tõendama, et nad meie majanduslise seisukorra halwenemisele kaasa aitawad. On ju üldiselt tuntud, kuiwõrd kapitaaliwaene meie oleme. Ka wäljamaa krediit on meil raske kätte saadaw. Mis meil senini igasugust tegewust, eriti loowat tööd — tööstust, merisõitu, põllutööd tema arenemiskäigul kammitsas hoidis, oli just kapitaali, krediidi puudus ning kallidus. Eriti on see muidugi tuntaw tööstuses ning merisõidus, kus opereerima peab pikaajaliste krediitidega ning wõimalikult odawa krediidiga. Sama tingimine on ka põllutöös. Kui aga wõtta kaubandust, siis ei ole siin niiwõrd tähtsad pikaajalised krediidid ja krediidi kallidus mõjub ühtlaselt omal walmistatud, kui ka wäljast tulewate kaupade peale.

Seega on kallis ning kitsas krediit üks tähtsamatest põhjustest, mis wõib tõsta omal walmistatud produktide hinda, olgu tööstuse, olgu põllutöö alal. Ta mõjub iseäranis halwasti merisõidu peale, kus ettewõtjad peawad wõistlema wäljamaaga ning wajadus on peaasjalikult pikaajaliste krediitide järele. Kui nüüd siis korraga tahetakse sissewedu sellega meil piirata, et wäljamaa kaupade peale, mis ka meil walmistatakse, suured tollid pannakse ning ühel ajal tööstuse krediidid weel kättesaamatumaks tehakse kui praegu, siis awanewad wäga halwad wäljawaated meie majanduslise elu tulewikku. Iseäranis tuntaw on see meie merisõidule, mille tähendus teatawasti maksu-bilansi stabiliseerimisel õige suur on. Norras näituseks annab kaubalaewastik iga aasta ümmarguselt 400 miljoni krooni, s. o. 24 miljardi Eesti marka sissetulekut. Soomes andis ta läinud aastal üle 350 miljoni S. mk., s. o. ligi 3½ miljardi E. mk. Ka meil annab kaubalaewastik juba praegu kaunis ümariku summa wäljamaa waluutat sisse, mis ise juba suure osa läinud aastate kaubabilansi passiiwsusest katab.

Merisõit peab rehkendama rahwuswahelise wõistlusega ja kui meie tahame siin edu saawutada, siis peame ka olema wõistluswõimulised. Rõõmustawalt wõime konstateerida, et meil head eeldused on selles wõistluses sammu pidamiseks. Kui aga jällegi meil wähegi sellel alal krediidi küsimus lahedam oleks, eriti ka wäljamaalt laewade ostmiseks. Seda wahest wõidakse ka pidada ülearuseks, wõrrelda teiste wäljamaa kaupadega, nagu sajad autod, millega meie riik üle külwatud, maitseainetega jne. Kuid lubatagu siinkohal tähendada, et iga inglisnael, mis meie anname wälja oma tonnaashi suurendamiseks, toob iga aasta meile wähemalt ½ naela tagasi. Ja see kestab aastast aastasse, — wähendades meie kaubabilansi passiiwsust ning lubades meile rohkem sisse tuua, kui wälja wiime, mis meile soowitaw, iseäranis nüüd, kus meil niipalju tarwis teha. Ühe sõnaga, krediidi küsimuse weel raskemaks tegemine, kui ta senini oli meie loowa töö — tööstuse merisõidu ja põllutöö arendamiseks on samm, mis wäljawaadet meie majanduslise elu tulewikku wäga halwendab. See wõib meid wiia kaubabilansi passiiwsuse suurendamisele ning tõsisesse passiiwsusse, mis tingitud oleks meie loowa töö seisakusse jäämisest.

Sellega peaks krediidi kitsendamise poliitikas piinlikult wahet tegema selle wahel, kui kaugele ning missugustes majanduse harudes sarnast kitsendamist wõib läbi wiia. Eriti peab silmas pidama ülewaltoodu alusel krediidi kitsendamise hädaohtu meie tööstuses, merisõidus ja põllutöös. Meie arwates ei anna ühelgi alal kunstlised kitsendused soowitawaid tagajärgi, eriti kui nad tulewad kesk sihikindlat tegewust. Siin peaks talitama krediitide piiramisel mitte shablooniliselt, waid arwustawalt, muidugi niiwõrd, kuiwõrd see üldse lubataw sarnastes keerulistes wahekordades. Esimeses järjekorras peaks katsuma meie loowat tegewust — põllutööd, merisõitu, tööstust ikkagi endiselt toetada, silmas pidades, et ainult nende kaudu suudame oma majanduse bilansi tasakaalu wiia ning need meil senini peaasjalikult krediidi tingimuste raskuse all on kannatanud. Tollide asjus aga oleks lubamata esimese tarwiduste tollisid tõsta, kuna meile nii paljugi üleliigseid maitse- ja uhkusartiklid sisse weetakse, mis kokku pea sama palju wälja teewad, kui tarwilikud masinad, materjaalid, kunstwäetis, laewad — mis meie majanduslise edu sooneks. E. M.

Soome karjasaaduste wäljawedu

Seisukord Inglise wõiturul. Soome marga kurs sünnitab põllumajandusele suurt kahju.

Soome põllumajandusline ajakiri „Pellerevo" awaldab huwitawa artikli selle kohta, kuidas mõjub Soome marga kursi tõus karjasaaduste wäljaweo peale ja miks eriti wõihinnad Soomes wiimasel ajal wäga madalal seisawad. Tähendatud ajakiri kirjutab:

Wõi hindade langemine on põllumeeste keskel õigustatud kartust äratanud tulewiku pärast. Kardetakse, et karjapidamine lähemas tulewikus niisama wähe tulutoowaks muutub nagu wiljaharimine aasta tagasi. Põllumees sattuks siis ikka raskenda surwe alla, mida ühelt poolt sünnitawad kõrged töölpalgad ja maksud, teiselt poolt ühtewiisi langewad wõi-, piima- ja m. karjasaaduste hinnad.

Peab ka tunnistama, et jutud madalate wõihindade kohta ei ole põhjendamatud. Nii näit. arwestas põllum. keskühisus „Walio" weel 1922. a. 6 esimese kuu jooksul wõi keskmise hinna 32 m. 57 p. kilo, kuid käesolewal aastal sama aja jooksul ainult 27 m. 24 p. Hinnad on seega langenud terwelt 5 m. 33 p. kilolt ehk 16,4%.

Ühtlasi oli aprillikuu keskpaiku alates wõi hinnad nii madalad, et tuleb tagasi minna isegi kuni 1920. kewadeni, enne kui wõib leida sama madalaid hindu Soomes.

Millest tuleb see kõik ja kas ei ole abinõusid asja parandamiseks!

1. Wõi sissewedu Inglismaale on sõja järele suuresti kaswanud.

Selle küsimuse peale wastust otsides, tuleb kõigepealt meeles pidada, et Inglise wõiturul, kus pakkumise ja ostmise hinnawahe kindlaks määratakse, on wiimasel ajal sündinud suuri muutusi. Wõi sissewedu pea kõigist maadest on sõja järele aasta-aastalt suuresti kaswanud. Nii weeti wõid Inglismaale sisse:

1920. a.	1.702.204	tünni
1921. a.	3.523.976	„
1922. a.	4.268.561	„

1921. a. on seega wõi sissewedu 2 korda ja 1922. a. enam kui 2½ korda suuremaks kaswanud, kui 1920. a. Läinud aasta sissewedu on isegi üle löönud sisseweo enne sõda, sest 1913. oli see nimelt 4.139.028 tünni.

Ka käesolaewa aasta esimesed kuud näitawad samasugust tõusu. Esimese 5 kuu jooksul oli wõi sissewedu järgmine:

1921. a.	1.674.898	tünni
1922. a.	2.076.195	„
1923. a.	2.370.022	„

Käesolew aaasta kohta on siis suurekaswu tähendatud aja jooksul umbes 300.000 tünni ehk 15%. Selles suurekaswus on siiidi pea kõik wäljaweo maad, kuid eriti just Taani ja Uus-Seeland, kelle käes niiid on kokku umbes 60% kogu sisseweost.

2. Sisseweo kaswamise tagajärjeks oli suur wõihindade langemine Inglise turgudel.

Kui waadelda, kuidas wõihinnad on liikunud Inglise turgudel, näeme, et hinnad aasta alguses kuni märtsikuu lõpuni olid wõrdlemisi kõrged, kuid aprillikuu jooksul langesid kõwasti. Soome wõi nädala müügihindade keskmine hind oli nimelt cif Hull shillingit tünnilt:

jaanuaris 199/3	aprillis 163/3 (!)
weebruaris 197/—	mais 142/7 (!)
märtsis 196/1	juunis 142/4

Suur hindade langemine aprillikuul tekkis just sisseweo hoogsast kaswamisest eriti Inglise asumaadest.

Kui wõrdleme käesolewa aasta esimeste kuude hindu läinud 1922. a. wastawate hindadega, märkame huwitawa nähtuse, et läinud aastal hinnad tõusid just wastu kewadet. Soome wõi nädala müügihindade keskmine hind oli nimelt 1922. a. cif Hull shillingit tünnilt:

jaanuaris 166/3	aprillis 174/8
weebruaris 161/8	mais 169/4
märtsis 171/6	juunis 191/6

Hindade liikumine oli läinud aastal niiwiisi hoopis wastupidine, kui käesolewal aastal. See tuli sellest, et samad suured wõimäärad asunaadest, mis käesolewa aasta kewadel hinnad maha surusid, algasid Inglise turule jõudma 3 kuud waremalt, siinnitades suure hindade langemise detsembris 1921, mis siis weel 1922. a. algul edasi kestis.

Soome wõi keskmine müügihind läinud aasta esimesel poolel oli siis 175 sh. ja käesolewal aastal 170 sh. tünnilt. Inglise turult saadud keskmine hind on siis käesolewal aastal natukene madalamal kui läinud aastal, kuid mitte enam kui 80—90 penni kilolt.

3. Palju suuremat mõju on awaldanud Soome marga kursi paranemine.

Põllum. keskühisus „Walio" oleks siis wõinud maksta käesolewal aastal pea samasugust keskmist hinda, kui läinud aastal, ja oleks seda ka teinud, kui siin ei oleks olnud weel teisi kõrwalmõjusid, nimelt Soome marga kurs, mis läinud aastaga wõrreldes on käesolewal aastal märksa tõusnud. Soome pangas noteeriti 1922. a. esimesel poolel Inglise naela keskmiseks hinnaks 2165 mrk. 51 p., käesolewal aastal sellewastu ainult 773 Smk. 74 p. Selle tõttu on „Walio" käesolewa aasta esimestel kuudel tõeliselt saanud igalt kilolt 7 marka wähem, kui läinud aastal ja ainult walmistuskulude kokkuhoidmise ja kasulikkude rahaoperatsioonide tõttu on seda wahet suudetud wähendada 7 marga pealt 5 mrk. 33 penni peale.

Lõpuks paneb tähendatud ajakiri Soome põllumeestele siidame peale, et nad oma saadikute kaudu edustunnas piiiaksid mõjuda, et marga kõikumise wastu abinõud tarwitusele wõetaks, mis Soome põllumajanduse edenemise peale muidu wäga raskelt wõib mõjuda.

Majandusteated Taanist.

(Eesti konsulaadilt Kopenhaagenis.)

Taani osawõtmine Moskwa näitusest.

Hiljuti käis Wene Berliini kaubandusdelegatsiooni juhataja Kopyloff Taanis, et siin Moskwa näituse kasuks kihutustööd teha, kusjuures ta pidas läbirääkimisi Taani põllumeeste organisatsioonidega Taani piimakarja näitusele saatmise üle. Põllutöönõukogu (Landburgsraadet) olnud nõus 30 looma Moskwa saatma, kuid nõudnud loomade eest maksetawa hinna minimumi kindlaksmääramist ja maksmistagatisi. Et weterinäärolud Wenemaal praegu wäga halwad, ei taha taanlased kord Wenemaale saadetud loomi enam tagasi tuua, waid seal äramüüa, sest tagasitoodud loomad wõiks loomataudide idusid kaasa tuua ja Taani karjale kardetawaks saada. Kopyloff olnud kõige sellega wäga nõus, kuid tahtnud enne lõpuotsuse andmist kaubandusdelegatsiooniga Berliinis nõupidada ja lubanud õige pea telegrafeeria. Sellest ajast peale pole ta enesest aga enam kuulda lastnud. Taani lehed arwatawad, et see äri mokas on, ja Taani karja saatmisest Moskwa näitusele mitte midagi wälja ei tule. ETA.

Taani loodab oma põllusaadustele Austrias turgu leida.

Taani saatkond Austrias on teatanud, et Austria importöörid praegu wäga huwitatud on kaubanduslise läbikäimise üleswõtmisest Taaniga. Saatkonna arwamise järele wõiks Taani oma sigadele, kariloomadele ja wõile Austrias praegu head turgu leida. Sigade sissewedu Ungarist ja Lõuna-Slaawiast ei olla küllalt korralik, ja Poolas olla wäljaweokeeld. Seesama maksab kariloomade suhtes, mis Austrias pealegi tolliwabad on. Taani wõi sissewedu Austriasse olla wiimasel ajal õige elawaks läinud. Nimetatud wõi hind olla seal franco Wien 4.17 Taani krooni kgr. ETA.

Tänawune wiljaaasta mujal maailmas.

„M. G. Comm." kirjutab: Igalt poolt tulewad teated hea wiljasaagi üle. Kanaada ja ühisriigid ootawad erakorralist head saaki. Austraalial, Lõuna-Aafrikal ja Argentiinal on suured tagawarad käes ja nisu on tuleva lõikuse jaoks palju külwatud. India ja Wenemaa loodawad tänawu wilja eksporteerida. Briti ja Euroopa mannermaa lõikus on sest ajast saadik, kui ilmad soojaks läksid, tõotusi andew.

Soome lõikuselootused.

#Wihmaste ja külmade ilmade järele mis juunikuus oli, tulid juulikuus head ilmad ja need on Soome panga biillatiini teatel lõikuse lootusi märksa parandanud.

Wene munade müük Inglismaale.

#Wenelased saatsid mõni aeg tagasi Londoni munc. Kuidas niiid lehed teatawad, on need munad kahjuga ära müüidud, sest et wedu kalliks läks. See wedu on Wene oma wedu olnud.

Ostmine Inglismaal wäike.

Kuidas Inglise lehtedes kirjutakse, koebatakse seal ärimeeste ringkondades, et ostmine wäike on. Oeldakse, et tööstusid kauplewad nagu wäikekaupmehed ja wäikekaupmehed nagu agendid.

Teiselt poolt arwatakse, et nüüd hinnad juba on kindlaks jäänuas, tööstusid paremini wõiwad lepinguid teha ja see seisukorda parandab.

Wäljamaa linaturgudelt.

Inglise lehed teatawad, et Prantsusmaal ja Belgias linade kitkumine täies hoos on. Üldiselt tuleb seal linasaak hea.

Wenemaa linad jääwad hiliseks ja kannatawad wihma puuduse all. Muidu on alles ilusad.

Shotimaal on märgata, et tooresainet wähem müügil on. Hinnad on muutumata. Ei arwata, et nad tõusewad. Tööstusid loodawad alanemist. Inglismaal kaebatakse, et linane riie wähe läheb ja tellimisi nii wäikesel mõõdul tuleb, et wabrikuid raske on käimas hoida.

Belgias on Wene linad kallinenud ja Belgia wabrikud peawad neid linu kalliks. Takkude järele on Belgias nõudmine hea.

Shotimaal on hinnad Wõru-Petseri ristna linade tonnil 105 naelsterlingit. Pärnu ristna linad maksawad 87. Takkude hind on 47—55 naelsterlingit tonn.

Lätis loodetakse tänawu linu rohkem sagda kui läinud aasta andis.

Aianduse ja mesinduse näitus

peetakse ära Tallinnas 29., 30. septembril ja 1. oktoobril 1923.

Eeskujulik taluaed näitusel.

Eestimaa aiandus-mesinduseseltsi juhatus otsustas aiandus-mesinduse näitusele näituseplatsi raudtee ärres olewale wabale maa-alale eeskujulist talu aeda ehitada loomulises suuruses. Aia plaani kokkuseadmiseks kutsutakse osawõtma mitmed sellekohased eriteadlased.

Kaubandus-tööstusministeeriumi auhind näitusele.

Kaubandus-tööstusministeerium on omalt poolt aiandus-mesinduse näitusele 5000 marka auhinnaks määranud, mis wäljaantakse parema kodumaal walmistud aiatöö ja mesilastepidamise tööriistade kogu eest.

Ülesandmistega näitusele

on juba algust tehtud. Eestkätt on juba ülesantud aiandus-mesinduse tarbeasju ja tööriistu ning mitmesuguseid konserwe ja keediseid. Aiawiljade wäljapanejad wiiwitawad esialgul ülesandmistega, millele põhjuseks on pikaldane aiawiljade kasw ja walminemine käesolewal aastal.

Näituse aurahad.

Eestimaa aiandus-mesinduse selts laseb aiandus-mesinduse erinäituse jaoks, missuguseid ka edaspidistel aastatel kawatsetakse korraldada, oma aurahad walmistada. Aurahade joonistuste walmistamine on praegu käsil. Ühele küljele tuleb mesilase joonistus, teisele küljele õunapuu walmiwate õuntega. Aurahade tunnistused ja diplomid walmistatakse Saksamaal sellekohases eritriirikojas.

Kursid.

Tallinna börse kursisedel.

9. augustil, 1923. a.

	Tehtud.	Ostjad.	Müüjad
1 Dollar . .	—	346	347,50
1 Naelsterling .	1588	1570	1588,50
1000000 Saksa m .	—	60	90
100 Soome „	—	952	962
100 Rootsi krooni .	—	9210	9260
100 Taani „ .	—	6290	6390
100 Prantsuse fr. .	—	1970	2000
100 Hollandi guld.	—	13650	13750
100 Läti rubla .	—	133,50	136,60
100 Tšeho-Sl. kr.	—	1010	1040
1 kuldrubla . .	—	170	—
100 Itaalia liiri .	—	1490	1520

Wäärtpaberid	Nominaal wäärtus	Wiimane dividend	Ostjad	Müüjad
Obligatsioonid				
E. W. Wõidulaen	100	—	97	110

Wäljaandja Kirjastuse Osaühisus „Kaja".
Wastutaw toimetaja A. Tupitš.

Tagasi jõudnud
Wann. adw.

G. Posta

Pikk uul. 49
Kõnetunnid 1/2 10—11 e. l. ja 5—7 p. l.

Silmaarst

Dr. N. Genss

wõtab wastu k. 8—11 ja 3—1/2 6
Harju uul. nr. 45, krt. 7.

Kroonit. Tallinnas Tööstuse näitusel 1923.
I. suure kuld aurahaga.

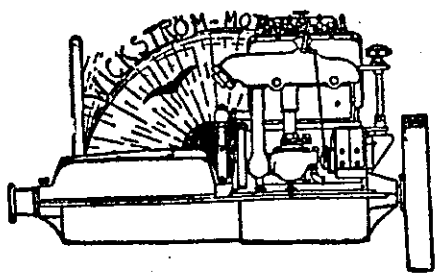

Wennad **Wickströmi**
mootoritehaste A-B WASA

paadimootorid ja jõumootorid

rehepeksumasinatele ja weskitele. Kuulsad oma ökonoomilise petrooleumi tarwitamise ja wastupidawuse poolest.

Müüb ja wõtab tellimisi wastu ainuesit. Eestis

A-S. Rud. Koll

Tallinn, Wene uul. nr. 8.

Kuttiseemet
on müüa

Perila mõisas üle Raasiku jaama.

Kr. Saar ja Ko.

Tartus, Raatuse uul. 2 kauplus 2-a.
Kohale on jõudnud ja soowitame põllupidajatele tuntud headuses
Eckerti wiljaniidumasinaid
„Diwa" ja „Silesia"
Eckerti heinaniidumasinaid
„Dikst" ja „Rasa"
heinaniidumasinad Lanz
ja riisumiserehad Eckert.

Linnawalitsuse ehitusosakond annab wälja Weerenni ja Magasini uulitsate wahele linna krundile ehitatawa

kolme elumaja ehitustööd.

Tööde wäljaandmise komisjon jätab omale õiguse töö wälja anda ka mitte kõige wähem pakkujale. Pakkumise täitmise kindlustuseks tuleb pangagarantii 10 protsendi suuruses pakutud hinnast ette näidata, ehk linnakassa kwittung selle sissemaksu kohta juure lisada.

Lähemaid teateid saab osakonna kantseleist, Nunne uulits nr. 2 igal ärlpäewal kella 12—1, kus ka projektid näha on.

Kinnised pakkumised sisse anda kunni 15. augustini s. a. osakonna kantseleisse, märgusõna „Barakk" all.

Soowitame kõrges headuses oma tööstuse:
Wankrimääret,
Kondisahu,
sisaldab 5% lämmastikku
Kõisi,
Nõõre,
Ohje.
Kaubamaja

Jaan Maim

A.-S.
Tartu, Wabriku uul. 3, telefon 3-59.
Kauplus Kaubahoow 21-a, tel. 4.71.

Üks peaaegu uus 8 hobuse jõuline
(24 kunni 38 effekt hob. jõudu)

isesõitja lokomobiil

on headel tingimistel müüa.

K. Rubel, Saksaweski,
üle Nuia.

Helsingi riidekauplus

soovitab pesu-, voodilina-, laudlina-, käterätiku- ja madratsiriiet odavalt.
Tallinn, Väike Karja tän. nr. 7.
Kõnetraat 12-09.

Pärnu-Tallinna raudteewalitsus ostab suuremal arwul, ka wäiksemates kwantumites, männapuust kitsaroopalise

raudtee liipreid,

äraandmisega kunni kewadeni 1924. a. Pakkumistega esineda raudteewalitsusele Pärnus. Liiprite walmistamise tehnilised tingimised näha raudteewalitsuses, I ja II distantsi kontorites Mõisakülas ja Tallinn-Sadama jaamas ning iga teemeistri juures.

Raudteewalitsus

Liiwa Betooni-Tööstus
müüb mõõduka hinnaga
tsement telliskiwa

Küsida Narwa maantee nr. 19,
kella 9—10 hom. ja 3—4 p. l.
Telefon nr. 14-50.

KINNITUS AKTSIA SELTS

EESTI LLOID

Tallinnas, Pikk uul. nr. 28.
Kõnetraadid: 6—24, 17—03.

Tulekinnitused
Elukinnitused
Onnetusjuhuste kinnitused.
Weokinnitused

6883

Kinnitage oma warandust ja elu kunni weel aega.

Rehepeksumasinad „Marschalli", „Ransomessi" ja „Munktelli"
Traktorid „International" ja „Fordson" [wabrikutest
„Deeringi" wiljaniitjad
„Deeringi" heinaniitjad
„Deeringi" hobuserehad
Rootsi „Westeräs" heinaniitjad
Rootsi „Westeräs" wiljaniitjad
Rootsi „Westeräs" hobuserehad
Saksa „Delma" heinaniitjad
Aurukatla-torud
Weetorud, mustad ja tsingitud
Masina- ja tsilindriõlid
Autoõlid j. n. e.

Tartu Eesti Majandusühisus
TARTUS, Holmi uulits 12/18. Kõnetraat 10.

Meriasjanduse Peawalitsus müüb lahtisel enampakkumisel Meriasjanduse Peawalitsuse ruumes 17. augustil kell 10 hom. Wanas Sadamas, Kadrioru lahe juures olewad:

1) kiwilõhkuja, 2) betoonisegaja, 3) 2 tõstewinded.

Pakkumise kindlustuseks tuleb pakkujail sisse maksta kiwilõhkuja pealt Mk. 10.000.—, betoonisegaja pealt Mk. 5000.— ja kahe tõstewinde pealt Mk. 5000.—. Lähemaid teateid saab Meriasjanduse Peawalitsuse kantseleist töötundidel.

Meriasjanduse Peawalitsus

Põllumajanduse Peawalits. korraldusel pannakse septembri kuus toime

traktorite proowtööd

Lähemaid teateid proowtööde üle annab Põllumajanduse Peawalitsuse põllumajapidamise eriteadlane (Wismari uul. nr. 7, tuba 25). Ülesandmisi proowtööle wõetakse wastu kunni 1. septembrini 1923. a.

Põllumajanduse Peawalitsus.

A.-ü. „Ühiselu", Tallinnas, Pikk uul. 42.